

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 21 ฉบับที่ 239 ประจำเดือนกรกฎาคม 2565

ThaiPublica

- ❖ อนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ❖ โครงการการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง
- ❖ องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace)

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 21 ฉบับที่ 239

เดือนกรกฎาคม 2565

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0 2242 5900 ต่อ 5761

ที่ปรึกษา

นายศิริโรจน์ แพทย์พันธุ์
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
นายมาณิศ อินทนิม
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

นางสาวนารีลักษณ์ ศิริวรรณ

ผู้รวบรวม

นางสาวอัญชลี จวงจันทร์

กองบรรณาธิการ

นางสาวปิยะวรรณ ปานโต
นายจันทมร สีหาบุญลี
นายสิฐสร กระแสร์สุนทร
นางสาวปรียวรรณ สุวรรณสุนย์
นางสาววิมลรักษ์ ศานติธรรม
นางสาววิจิตรา ประยูรวงษ์
นางสาววิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล
นางสาวบุษิตา ไวทยานนท์
นายคณาธิป ไกยชน

ฝ่ายจัดพิมพ์

นางสาวธณัฐดา หาเรือนศรี
นางณัฐชานันท์ หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์กัญญา มากห้องไทร
นางสาวนวลละออง พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

รอบด้านงานสภาประจำเดือนกรกฎาคม 2565 นำเสนอผลการประชุม Public Policy Forum ครั้งที่ 6 เรื่อง **อนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** จัดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับสถาบันคลังสมองของชาติ มีสาระสำคัญ แนวโน้มทางเศรษฐกิจของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมไทย เศรษฐกิจไทยหลังวิกฤติโควิด 19 ฉากทัศน์ประเทศไทยปี 2585 ความท้าทายสำหรับอนาคตประเทศไทยและการพัฒนาประเทศสู่เศรษฐกิจสีเขียว งานวิจัยและพัฒนามี เรื่อง **โครงการการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง** นำเสนอผลการทบทวนงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับนวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเมือง นวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมและพัฒนาศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในเขตเมือง และเรื่อง **การใช้สื่อ PODCAST และรายการ WITCAST เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว. ออกสู่ประชาชนผู้ไม่รู้ทั่วไป** นำเสนอผลการทดลองใช้สื่อใหม่รูปแบบ PODCAST ออกแบบเนื้อหาางานวิจัยของ สกว. โดยการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่โดดเด่นของ สกว. 10 หัวข้อ เพื่อให้ผู้รับฟังรายการ WIThai เกิดทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยไทยและ สกว. ตลอดจนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ส่วนบทความที่น่าสนใจ เรื่อง **องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace)** นำเสนอปัจจัยที่ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุข สำหรับรอบโลกวิจัย เรื่อง **วิจัยพบ “ภาวะ Long COVID” ทำให้สมองเล็กลง** นำเสนออาการของ Long COVID ที่เกิดขึ้นกับสมอง อาทิ ความหนาของสมองส่วนสีเทาลดลง ความเสียหายของเนื้อเยื่อในบริเวณที่เชื่อมต่อกับเยื่อหุ้มสมองส่วนที่เชื่อมโยงกับการรับกลิ่นและขนาดสมองโดยภาพรวมลดลงอย่างมาก

กองบรรณาธิการเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านจะได้รับสาระความรู้จากบทความในคอลัมน์ต่าง ๆ ของเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ อนึ่ง ภาพปกในครั้งนี้ได้จาก <https://thaipublica.org/2021/01/suvit-maesincee16/> ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

รอบด้านงานสภา

- อนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณา
สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 1
เรียบเรียงโดย **อัญชลี จวงจันทร์**

งานวิจัยและพัฒนา

- โครงการการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง 8
เรียบเรียงโดย **บุษิตา ไททยานนท์**
- การใช้สื่อ PODCAST และรายการ WITCAST เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว.
ออกสู่ประชาชนผู้ใฝ่รู้ทั่วไป 17
เรียบเรียงโดย **วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล**

บทความที่น่าสนใจ

- องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) 26
เรียบเรียงโดย **สิฐิสร์ กระแสร์สุนทร**

รอบโลกวิจัย

- วิจัยพบ “ภาวะ Long COVID” ทำให้สมองเล็กลง 31
เรียบเรียงโดย **ปริยวรรณ สุวรรณสุนย์**

รอบด้านงานสภา

อนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เรียบเรียงโดย **อัญชลี จวงจันทร์**

Public Policy Forum

อนาคตประเทศไทยในมิติ คนไทย 4.0
: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
วันพฤหัสบดีที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 | 10.00 - 12.00 น. ผ่านโปรแกรม Zoom (zoom meeting)

กล่าวรายงานการจัดงาน โดย **ดร.วิภารัตน์ ดีอ่อง**
ผู้อำนวยการสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

กล่าวรายงานการจัดงาน โดย **ศ.ดร.อภิวรรณ รัตนวราหะ**
หัวหน้าโครงการ "ประสานงานสนับสนุนทุนวิจัยและ
ผลักดันการใช้ประโยชน์ในกระบวนการนิติบัญญัติและ
การบริหารราชการแผ่นดิน"

บรรยายพิเศษ หัวข้อ "อดีต ปัจจุบัน
และแนวโน้มประเทศไทย"
โดย **ศ.ดร.มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด**
มูลนิธิสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ

บรรยายพิเศษ หัวข้อ "จากทัศน์ประเทศไทย 2585"
โดย **ศ.ดร.อภิวรรณ รัตนวราหะ**
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดำเนินรายการ โดย
อ.นนท์ นุชหมอน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ลงทะเบียน

สามารถรับชมการถ่ายทอดสดได้ที่ สถาบันคลังสมองของชาติ

ที่มา: การสัมมนาอนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, โดย สถาบันคลังสมองของชาติ, 24 กุมภาพันธ์ 2565, สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/knit2003/videos/494690445629351>

การประชุม Public Policy Forum ประเด็นอนาคตประเทศไทยใน 10 มิติ ครั้งที่ 6 เรื่อง อนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากสถาบันคลังสมองแห่งชาติภายใต้มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัยได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปีงบประมาณ 2564 ให้ดำเนินโครงการประสานงานสนับสนุนทุนวิจัยและผลักดันการใช้ประโยชน์ในกระบวนการนิติบัญญัติและการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนทุนวิจัยเชิงนโยบายตามความต้องการของรัฐสภาและหน่วยงานภาครัฐ และดำเนินงานขับเคลื่อนให้ผลงานวิจัยของ วช. ได้นำไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการนิติบัญญัติและการบริหารราชการแผ่นดิน การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 เวลา 10.00-12.00 นาฬิกา โดยเป็นการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Zoom มีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วยผู้บริหารข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา บุคคลในวงงานรัฐสภา และตัวแทนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

1. การบรรยายพิเศษ หัวข้อ “อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มประเทศไทย” โดย ศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

เมื่อพิจารณาในภาพรวมเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบันพบว่า มีการชะลอตัวและมีแนวโน้มถดถอยลงเรื่อย ๆ โดยรายได้ประชาชาติของประเทศไทยอยู่ในลำดับ 3 ของประเทศกลุ่มอาเซียน ซึ่งอัตราการเจริญเติบโตของประเทศไทยน้อยที่สุดใน ASEAN และเมื่อทำการวิจัยในด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย พบว่าโครงสร้างด้านประชากร มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และจะเพิ่มจำนวนผู้สูงวัยมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเมื่อประเมินทางด้านธุรกิจประเทศไทยได้เป็นประเทศที่นำลงทุนน้อยลง เนื่องจากรายได้ประชาชาติลดลง ประกอบกับโครงสร้างประชากรของประเทศไทยมีผู้สูงอายุมากขึ้นและน่าจะมีต้นทุนสูงและผลผลิตการผลิตต่ำ เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาของประเทศไทยมีการแข่งขันลดลง โดยสิ่งที่น่าสนใจที่สุด คือ การมีความสุขของคนไทยลดลงเร็วมากในรอบ 5 ปี คือ ประเทศไทยเคยอยู่ในลำดับที่ 34 ของโลก แต่ปัจจุบันอยู่ในลำดับที่ 54 ของโลก ส่วนเรื่องการคอร์รัปชันซึ่งเคยอยู่ในลำดับที่ 76 ของโลกเป็นลำดับที่ 104 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับในระดับอาเซียนด้านความสุขคนไทยมีความสุขอันดับ 2 ในอาเซียน แต่สิ่งที่คนไทยควรภูมิใจ คือ การมีจิตสาธารณะ ซึ่งอยู่ในอันดับสูงเป็นลำดับที่ 10 ของโลก โดยจิตสาธารณะทำให้เราสามารถเกื้อกูลกันทำอะไรร่วมกันได้ในเวลาวิกฤติ ซึ่งต้องมีการถนอมและรักษาไว้เพื่อให้เป็นพลังที่ยั่งยืนและเข้มแข็งต่อไป

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมไทย มีดังนี้

1. ความสามารถในการแข่งขันของภาคการเกษตร ซึ่งลดลงค่อนข้างมาก เนื่องจากนโยบายประชานิยมทำลายความสามารถในการแข่งขันและประเทศไทยยังขาดพันธุ์ข้าวที่ตอบสนองต่อตลาด ซึ่งประเทศไทยมีลักษณะการทำเกษตรที่สำคัญ 3 ประเภท คือ เกษตรแปลงใหญ่ เกษตรอัจฉริยะ และเกษตรสีส้ม ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยเคยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 1 แต่ปัจจุบันกลายเป็นที่ 3 ขณะเดียวกันการส่งออกกุ้งของประเทศไทยเคยเป็นที่ 1 แต่ปัจจุบันกลายเป็นที่ 6 และสินค้าหลายชนิดเริ่มเสียความสามารถในการแข่งขัน ดัชนีความได้เปรียบด้านการค้ามีแนวโน้มลดลง ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่ง มีสินค้าที่แข่งขันได้เพิ่มสูงขึ้น

2. ด้านอุตสาหกรรมถ้าเปรียบเทียบกับเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว ประเทศไทยได้มีการค้นพบแก๊สธรรมชาติในอ่าวไทย ตอนนั้นเชื่อว่าประเทศไทยจะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากขึ้น เพราะประเทศไทยมีอุตสาหกรรมใหม่ที่ใช่แก๊สธรรมชาติ แต่ปรากฏว่าเมื่อเวลาผ่านไปไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะจากงานวิจัยซึ่งเป็นข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในกลุ่มทุนขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมที่ส่งออกได้และอาศัยตำแหน่งในห่วงโซ่การผลิตที่ดีทำให้รู้สึกเหมือนกับว่าประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งที่สูงในเรื่องการส่งออก แต่จริง ๆ แล้วประเทศไทยอยู่ในลักษณะของการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ประกอบกับในช่วง 8 ปีที่ผ่านมาการลงทุนในประเทศไทยลดลงมาโดยตลอด

3. ด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในอนาคตด้านการท่องเที่ยวจะเป็นอย่างไรยังเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณากันต่อไป เพราะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิดทำให้อุปสงค์ของการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยนักท่องเที่ยวจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ เป็นคนรุ่นใหม่ที่ใช้มือถือ มีชีวิตแบบยุคหลังอุตสาหกรรม ลักษณะการเที่ยวจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่อุปทานของของการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ยังคงเป็นรูปแบบบริษัทที่ไปตลาดน้ำ คูวัง คูวัดเหมือนเดิม และเมื่อพิจารณาในด้านทรัพยากรธรรมชาติ จะพบว่า ในช่วงที่เกิดโควิดทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยได้รับการฟื้นฟูอย่างมาก

4. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของไทย การที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งการเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ขณะที่รัฐบาลไทยยังฝากความหวังไว้กับเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและยังทำการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเดิม ดังนั้น สิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยน คือ การทำให้เป็นอุตสาหกรรมดิจิทัล เช่น อุตสาหกรรมไอที ซึ่งประเทศไทยมีอุตสาหกรรมประเภทนี้แล้วแต่ยังมีไม่เพียงพอ

เศรษฐกิจไทยหลังโควิด 19

เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงโควิดเป็นเศรษฐกิจที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวให้ได้ เช่น เศรษฐกิจไร้เงินสด เศรษฐกิจไร้สัมผัส เศรษฐกิจสีเขียว และเศรษฐกิจแบ่งปัน

เมื่อพิจารณาจากนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พบมาตรการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. มาตรการการคลังในการส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านการท่องเที่ยวได้มีการสนับสนุนให้ภาคเอกชนสามารถปรับกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีมาตรการทางการคลัง มีระบบภาษีและค่าธรรมเนียมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการปรับกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. ยกระดับเศรษฐกิจท่องเที่ยวให้เป็นเศรษฐกิจดิจิทัลและนำนวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาเป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทุกชั้นตอนตั้งแต่วีซ่าออนไลน์ เทคโนโลยีไร้สัมผัส และเทคโนโลยีอื่น ๆ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือตาเวิร์ส

3. กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้สามารถดูแลการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและยกระดับการพัฒนาเมืองรองเพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดกิจกรรมสร้างสรรค์

4. ใช้มาตรการระดับมหภาคส่งเสริมนโยบายในพื้นที่ในการแก้ปัญหาฝุ่นควันพิษ เช่น ยกเลิกการอุดหนุนสินค้าเกษตรที่มีการเผา หรือให้เงินสนับสนุนสินค้าเกษตรที่ไม่เผา เป็นต้น

5. กระจาย ขยายและเพิ่มความหลากหลายในห่วงโซ่การผลิตทำให้การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหลายฐานทั้งในและนอกประเทศ

6. สนับสนุนให้ภาษาจีนเป็นภาษาทางเลือกที่สอนในโรงเรียน

2. การบรรยายพิเศษ หัวข้อ “ฉกทัศน์ประเทศไทย 2585” โดย รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ รัตนวราหะ

การฉายภาพอนาคตประเทศไทย

ฉกทัศน์หรืออนาคตทางเลือก เป็นภาพอนาคตที่มีความไม่แน่นอนสูงว่าจะเป็นอย่างไรร การนำเสนอภาพอนาคตจะมาจากจินตนาการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ตามแนวโน้มและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งอนาคตระยะยาวย่อมมีความไม่แน่นอนสูง จึงเป็นภาพอนาคตที่เรียกว่าอนาคตทางเลือกหรือฉกทัศน์ อนาคตที่จะนำเสนอจึงเป็นอนาคตที่ตั้งบนฐานที่พยายามก้าวข้ามและท้าทายกรอบความคิดที่เป็นกระแสหลักในปัจจุบัน โดยเหตุผลที่ต้องนำเสนอเป็นภาพอนาคตที่ท้าทายตามกรอบความคิดที่เป็นอยู่ใน

ปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจว่าวิธีการมองอนาคตแบบฉากทัศน์เป็นการสร้างเรื่องเล่าขึ้นมาใหม่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล่าในเชิงบวก หรือว่าเรื่องเล่าในเชิงลบ หรือเพื่อหาโอกาสและทางออก รวมทั้งความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อเตรียมพร้อมการดำเนินงานแก้ไข โดยสิ่งที่ต้องการจากการเสนอฉากทัศน์ คือ ต้องการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดตามและคิดต่างเพื่อที่จะได้มีข้อถกเถียง แลกเปลี่ยนกันว่าจริง ๆ แล้วอนาคตที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ และอนาคตที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทยจากมุมมองต่าง ๆ จะเป็นอย่างไร

แนวทางการสร้างฉากทัศน์

วิธีการหนึ่งที่ใช้ในการมองภาพอนาคต มีปัจจัยขับเคลื่อนที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อประเทศไทย เน้นภาพจินตนาการที่มองไปจากภาพปัจจุบันว่าจากปัจจุบันประเทศไทยมีแนวทางในอนาคตอะไรบ้างที่รวมทั้งนโยบายที่เป็นจุดพลิกผันและเงื่อนไขสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงในการสร้างทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์

ความท้าทายหลักสำหรับอนาคตประเทศไทย

ความท้าทายหลักที่มีผลต่อความเสี่ยง และความสามารถในการฟื้นตัวและความสามารถในการดำเนินงานแก้ไขและตั้งหลักใหม่ที่จะต้องมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นกรอบสำคัญ ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. โลกרון ความเสี่ยงเชิงระบบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาคที่จะมีผลกระทบต่อคนไทยทั้งในระดับครัวเรือนและปัจเจกบุคคล
2. การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีพื้นฐานในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ระบบอัตโนมัติ และชีวสังเคราะห์ที่จะทำให้ทุก ๆ อย่างที่เราทำอยู่ตอนนี้ต้องเปลี่ยนแปลงไป หรือเรียกว่า Disruptive Technologies เป็นการพลิกผันของเทคโนโลยีในระดับพื้นฐาน
3. ความเหลื่อมล้ำ เป็นสาเหตุและผลลัพธ์ที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่จะทำให้ความเสี่ยงเชิงระบบของประเทศไทยสูงขึ้น

จากการประมวลงานศึกษา รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม และการพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญในด้านสาขาต่าง ๆ สามารถแบ่งปัจจัยขับเคลื่อนที่คิดว่าน่าจะมีผลสำคัญต่อความเสี่ยงเชิงระบบของประเทศไทย ออกเป็น 2 แกนหลัก ดังนี้

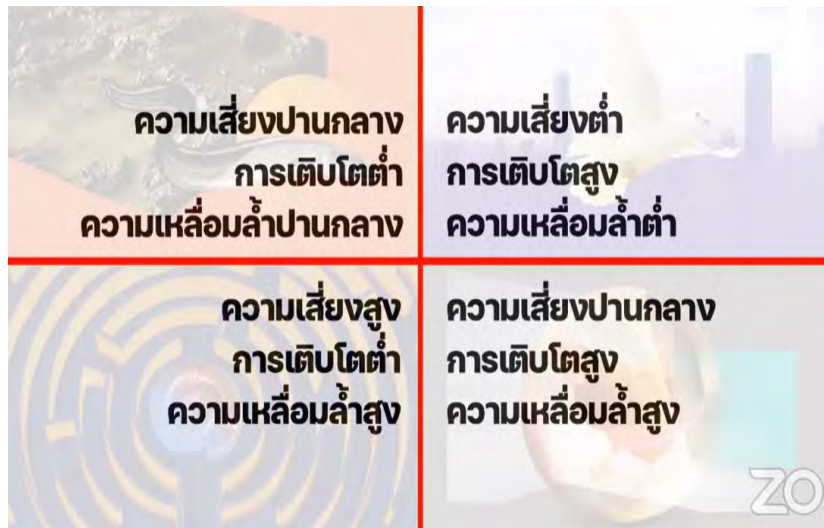
แกนฉากทัศน์ที่ 1: รูปแบบการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ซึ่งเป็นทางเลือกประเทศไทยที่เกิดขึ้นจากมุมมองหลายภาคส่วนทั้งรัฐบาล เอกชน ประชาสังคม กล่าวคือ เป็นภาพอนาคตด้านการเติบโตแบบสีเขียว ซึ่งเน้นการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงทรัพยากรบุคคล และชุมชน เน้นความครอบคลุมไม่เพียงแต่การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์เท่านั้น แต่รวมไปถึงการสะสมมูลค่าหรือความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาแบบสีเขียว ซึ่งแน่นอนว่าตั้งบนฐานของการแบ่งปันเป็นทางเลือกของประเทศไทยว่า ในอีก 20 ปีข้างหน้า เราจะเป็นการพัฒนาแบบสีเขียวที่มุ่งเน้นการฟื้นฟู ครอบคลุมและแบ่งปัน จะเป็นเรื่องเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

แกนฉากทัศน์ที่ 2: อำนาจเหนือทรัพยากรที่มีผลต่อภาพอนาคตของประเทศไทยจะเป็นเรื่องของด้านการเมืองและเศรษฐกิจซึ่งในอนาคตอาจจะเป็นแบบกระจายศูนย์ไปที่ต่าง ๆ ซึ่งการกระจายศูนย์ไปที่ต่าง ๆ มิได้เป็นเพียงแต่การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นเท่านั้น โดยมุมมองการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นจากมุมมอง

เชิงทฤษฎี เชิงเครือข่าย ถูกเรียกว่าเป็นการกระจายเครือข่ายแบบแยกศูนย์ แต่ถ้าจะไปถึงขั้นในเชิงอุดมคติ ได้จริง เชื่อว่าการกระจายอำนาจเหนือทรัพยากร ต้องเป็นการกระจายอำนาจที่เป็นลักษณะขวาศูตที่เรียกว่า การกระจายอำนาจเชิงเครือข่าย แต่สำหรับในบางกรณีมีความจำเป็นที่จะต้องเป็นการกระจายเครือข่ายแบบรวมศูนย์

ความเสี่ยงเชิงระบบของประเทศ สามารถอธิบายได้ดังภาพสรุปต่อไปนี้

ที่มา: การสัมมนาอนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, โดย สถาบันคลังสมองของชาติ, 24 กุมภาพันธ์ 2565, สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/knit2003/videos/494690445629351>

จากภาพสรุปแสดงให้เห็นว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำที่แตกต่างกันส่งผลให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงมากเชิงระบบ การเติบโตของประเทศไทยมีการชะลอตัวในขณะที่มีความเหลื่อมล้ำสูง ซึ่งคาดหวังว่าในอนาคตประเทศไทยจะกลายเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำเชิงระบบ มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง และมีความเหลื่อมล้ำต่ำ สามารถเข้าสู่ภาพอุดมคติของเศรษฐกิจสีเขียวที่มีความเป็นธรรมและมีการกระจายอำนาจเหนือทรัพยากร ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอีก 20 ปีข้างหน้า ในด้านความท้าทายเชิงยุทธศาสตร์ มีดังนี้

1. ทรัพยากร ในอนาคตประเทศไทยต้องแยกระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและการใช้ทรัพยากรให้ได้ เดิมทีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมาพร้อมกับอัตราการเพิ่มขึ้นของการใช้ทรัพยากร กล่าวคือ จะเติบโตได้ต้องใช้ทรัพยากรมาก ดังนั้น สิ่งสำคัญในอนาคตที่ประเทศไทยจะต้องทำให้ได้ คือ จะเติบโตกันอย่างไรที่จะไม่เพิ่มอัตราการใช้ทรัพยากร เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นสีเขียวและการจัดการเตรียมความพร้อมสำหรับการแก้ไขปัญหาโลกรวน

2. ความท้าทายจากเทคโนโลยีพลิกผันไม่ว่าจะเป็น AI ระบบอัตโนมัติ ชีวสังเคราะห์ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่จะทำให้เกิดภาพเกิดขึ้นสูงมาก แต่ผลิตภาพจะไม่เกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงาน เนื่องจากเป็นประเด็นของโจทย์สำคัญมากเชิงเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำ เพราะแม้ว่าผลิตภาพจะเพิ่มขึ้น เศรษฐกิจของประเทศไทยจะเติบโตได้ในอนาคต และกลุ่มทุนมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่จะไม่มีอะไรประกันได้เลยว่าค่าจ้างแรงงานจะเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันผลิตภาพที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์จะยิ่งทำให้ค่าจ้างแรงงานของกลุ่มคนจำนวนมากไม่เพิ่มขึ้น

ที่มา: การสัมมนาอนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, โดย สถาบันคลังสมองของชาติ, 24 กุมภาพันธ์ 2565, สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/knit2003/videos/494690445629351>

การพัฒนาประเทศสู่เศรษฐกิจสีเขียว

การพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวจำเป็นต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย นอกจากนี้ประเทศไทยสามารถที่จะเข้าไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวได้โดยการลงทุนครั้งใหญ่ที่เรียกว่า “The green new deal” ซึ่งในหลายประเทศ อย่างญี่ปุ่นหรือเกาหลีใต้ รวมทั้งสหรัฐฯ จะมีการดำเนินการที่เน้นเอกชนเป็นแกนนำ โดยจะต้องมีการสร้างกลไกลดการผูกขาดของกลุ่มทุน ด้วยพลังผู้บริโภคในระดับต่าง ๆ เพิ่มการแข่งขันที่เข้มงวดและใช้ได้จริง

ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์

ประเทศไทยมีเงื่อนไขที่เป็นหลักการพื้นฐานจำเป็นที่ทำให้ประเทศไทยลดความเสี่ยงเชิงระบบและเพิ่มความสามารถในการดำเนินงานและตั้งหลักใหม่ ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องรักษาและเพิ่มความหลากหลายทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและพื้นที่ในทุก ๆ มิติของประเทศ ความหลากหลายเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ แต่ความหลากหลายอย่างเดียวไม่เพียงพอจะต้องเป็นความหลากหลายที่ตั้งอยู่บนฐานของความเป็นธรรมและเรื่องของผลลัพธ์คือ การกระจายทรัพยากรซึ่งรวมไปถึงความเป็นธรรมในเชิงกระบวนการ จึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์หลัก 4 ประการด้วยกัน ดังนี้

1. สานเสวนากติกาประชาชน ได้แก่ การจัดเสวนาประชาคมระดับชุมชน เมือง ภูมิภาคไปจนถึงประเทศ เพื่อปรับปรุงกติกาเดิมและสร้างกติกาใหม่ และการสร้างสัญญาประชาคมรูปแบบใหม่ในยุคดิจิทัลและยุคเศรษฐกิจสีเขียว

2. ดิจิทัลวิวัฒน์ ได้แก่ 1) การเข้าถึงดิจิทัลเป็นสวัสดิการพื้นฐาน เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่เพียงเพื่อ New S Curve แต่รวมไปถึงเศรษฐกิจฐานราก 2) การจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่

ของรัฐเพื่อการขับเคลื่อนสังคม 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ดิจิทัลไทยในยุคโลกสองขั้ว และ 4) การจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ

3. การกระจายแบบเครือข่าย ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจที่มากกว่าการถ่ายโอนภารกิจ แต่เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น 2) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ 3) การลงทุนในการพัฒนาเมืองหลักและเมืองรองในภูมิภาค และ 4) การจัดทำงบประมาณอย่างมีส่วนร่วม

4. รื้อสร้างและประกอบใหม่ ได้แก่ 1) ปฏิรูประบบราชการทุกด้าน 2) ปฏิรูประบบและกระบวนการยุติธรรมให้เป็น Rule of Law ไม่ใช่ Rule by Law 3) พัฒนาระบบสวัสดิการด้านรายได้ และ 4) การลงทุนในระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ, กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา. (2565). สรุปผลการประชุม Public Policy Forum ประเด็นอนาคตประเทศไทยใน 10 มิติ ครั้งที่ 6 เรื่อง อนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ภาพอ้างอิง

สถาบันคลังสมองของชาติ. (24 กุมภาพันธ์ 2565). การสัมมนาอนาคตประเทศไทยในมิติคนไทย 4.0: ประเด็นเพื่อพิจารณาสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้น 14 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.facebook.com/knit2003/videos/494690445629351>

งานวิจัยและพัฒนา

โครงการพัฒนานวัตกรรมทางสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง

วิจัยโดย ภูซังค์ เสนานุช

เรียบเรียงโดย บุชิตา ไททยานนท์

ที่มา: แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ-กทม., โดย สำนักงานเขตบางกอกใหญ่, 14 มิถุนายน 2565, สืบค้นจาก <https://webportal.bangkok.go.th/bangkokyai/page/sub/14615/แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ-กทม.>

ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2543-2544 ซึ่งมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด และอยู่ในกลุ่มสังคมสูงวัยในประเทศกลุ่มอาเซียนเป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 16.5 ความเสื่อมถอยของวัยที่เพิ่มตามอายุ ลักษณะส่วนบุคคล ศักยภาพและสถานะทางเศรษฐกิจสังคม ตลอดจนเหตุการณ์กระตุ้นต่าง ๆ ในแต่ละช่วงวัยล้วนส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดความสามารถไปโดยปริยายที่จะจัดการกับทางเลือกหรือจัดการปัญหาที่มากำกวมกับชีวิตและมีอิสระน้อยลงที่จะทำในสิ่งที่ตนให้คุณค่า ทำให้ผู้สูงอายุที่ยังคงทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระหรือที่เรียกว่าเป็นกลุ่มติดสังคมแล้วกลายเป็นผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและติดเตียงได้ในที่สุด

เหตุการณ์กระตุ้นต่าง ๆ จึงถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถภายในและภายนอกของผู้สูงอายุ สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถภายใน อาทิ ฐานะทางเศรษฐกิจ ภาวะสุขภาพ ระดับการศึกษา การทำงานและการสนับสนุนทางสังคม ส่วนสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถ ได้แก่ สภาพการณ์ใด ๆ ที่ทำ

ให้เกิดข้อจำกัดต่อการใช้ความสามารถและการทำหน้าที่ หากผู้สูงอายุไม่สามารถใช้ศักยภาพของตนได้เต็มที่ หรือขาดประสิทธิภาพที่จะใช้ศักยภาพจะนำมาและส่งผลซึ่งความด้อยโอกาสที่ทำให้เข้าไม่ถึงสวัสดิการสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพหรือถูกละเลยจากสังคมและปรากฏผลเป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อผู้สูงอายุเข้าสู่ภาวะเปราะบาง (Frail Elderly) หรือสภาพที่อยู่ระหว่างการมีความสามารถ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้กับภาวะไร้ความสามารถ ซึ่งเป็นภาวะเสี่ยงสูงที่จะยิ่งทำให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมทางกาย ลดลงและเพิ่มความรุนแรงของการเจ็บป่วย ยังผลให้เกิดความบกพร่องทางความคิดและจิตใจ เกิดปัญหา สุขภาพได้ง่ายโดยเฉพาะโรคเรื้อรัง ภาวะทุพพลภาพและภาวะพึ่งพาทั้ง ๆ ที่ผู้สูงอายุยังคงทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทางสร้างสรรค์และดำรงชีวิตได้ด้วยการใช้ความสามารถที่มีทำประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่น ซึ่งมีงานวิจัย ระบุว่ามีการปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสวัสดิการสังคมและด้านศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์

การจัดสวัสดิการสังคมไทยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองยังมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ (เศรษฐกิจ) ด้านโอกาส และด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเหลื่อมล้ำทั้งสามด้านยิ่งปรากฏชัดเจน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุด้อยโอกาสที่เข้าถึงและต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน ทั้ง ๆ ที่เป็นสวัสดิการพื้นฐานที่ ผู้สูงอายุทุกคนควรได้รับ ไม่ว่าจะเข้าถึง/ได้รับมากแต่ไม่ต้องการ ไม่เคยรับบริการ/ไม่เคยเข้าถึงและ ไม่ต้องการ ไม่เคยรับบริการ/ไม่เคยเข้าถึงแต่ต้องการ ส่งผลให้ผู้สูงอายุเข้าไม่ถึงสวัสดิการสังคมและสุขภาพ อย่างที่ควรจะเป็น เกิดความไม่เสมอภาค ไม่มีอำนาจเข้าไม่ถึงการปกป้องทางสังคมหรือบริการขั้นพื้นฐาน ของรัฐ จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษาวิจัยนี้ โดยเป็นการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรม ทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อเป็นศึกษาแนวทางในการลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในเขตเมือง ที่มาจาก ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม อันสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในประเด็นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน เพื่อคนไทยทุกช่วงวัยมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งการมีสุขภาพ มีความรู้ และมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี มีการศึกษาและการเรียนรู้มีคุณภาพได้ มาตรฐานสากล สามารถพัฒนาคนไทยให้มีทักษะการเรียนรู้ในเชิงคิดสังเคราะห์ สร้างสรรค์ ต่อยอดไปสู่ การสร้างนวัตกรรมความรู้และการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพื่อลดความแตกต่างทางรายได้และกระจาย การถือครองทรัพย์สินระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพ อย่างครอบคลุมและทั่วถึง สถาบันทางสังคมและชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และเป็นกลไกหลักในการ ขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ รวมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth) และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ตลอดจนการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาและทบทวนงานวิจัยและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเมือง
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่ เขตเมือง
3. เพื่อพัฒนาศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในเขตเมือง

วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อวิเคราะห์หาคำถามและนวัตกรรมผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การสร้างแกนนำนวัตกรรมและนวัตกรรมที่จะนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งดำเนินการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร รายงานผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ทั้งนายกเทศมนตรี ผู้อำนวยการกองต่าง ๆ รวมทั้งแกนนำผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่) การค้นหาแกนนำผู้สูงอายุเพื่อที่จะพัฒนาเป็นนวัตกรรมผู้สูงอายุ การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาแกนนำนวัตกรรมผู้สูงอายุและแกนนำนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ จำนวน 18 ชั่วโมง (ระยะเวลา 3 วัน) รวมทั้งการค้นหา พัฒนา และจัดประกวดนวัตกรรมผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนการจัดสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ และพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

ผลการศึกษาวิจัย

1. การวิเคราะห์งานวิจัยและองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง

ทั่วโลกกำลังกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ พร้อมกับการขยายตัวของชุมชนเมือง ทำให้สัดส่วนประชากรอาศัยอยู่ในเขตเมืองมากขึ้น แม้ว่าผู้สูงอายุจะมีอายุขัยยืนยาวมากขึ้น แต่สมรรถภาพทางร่างกายและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองจะถดถอยตามความเสื่อมที่เกิดขึ้น โจทย์ที่ทำนายของมนุษยชาติคือทำอย่างไรผู้สูงอายุจะยังคงมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขแม้จะมีความเสื่อมถอยจากความชราร่างและโรคเรื้อรัง นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะเอื้อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีอายุยืนยาวขึ้นได้ ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา นวัตกรรมด้านสาธารณสุขและการแพทย์สามารถทำให้มนุษย์มีชีวิตยืนยาว ตั้งแต่ ค.ศ. 2015 องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญกับการใช้นวัตกรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้พิการ เน้นความสำคัญของนวัตกรรมจะทำให้เกิดภาวะสูงวัยสุขภาพดี และจะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในประเด็นหลัก ได้แก่ 1) เพื่อชดเชยการสูญเสียความสามารถของร่างกายจากความชราและโรคเรื้อรัง 2) เพื่อลดผลจากภาวะถดถอยของความสามารถในการดำเนินกิจกรรมประจำวัน 3) เพื่อลดการพึ่งพาผู้ดูแล 4) เพื่อการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และ 5) เพื่อลดค่าใช้จ่ายทั้งด้านสังคมและด้านสุขภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ลักษณะนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุแบ่งได้ 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี ได้แก่ นวัตกรรมที่ใช้โดยบุคลากรทางสุขภาพ เช่น การส่งยาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์การประชุมทางไกลผ่านระบบวิดีโอ หุ่นยนต์ที่ช่วยดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น นวัตกรรมที่ใช้โดยผู้สูงอายุเอง อาทิ อุปกรณ์ช่วยพยุงยืน แก้อั้วที่ขับเคลื่อนไปตามราวบันได เครื่องเปลี่ยนภาษามือเป็นภาษาพูด โทรศัพท์ไร้สายที่ใช้งานง่าย นาฬิกาที่บอกเวลาเป็นเสียงพูด สายรัดเอวในผู้สูงอายุที่มีภาวะหลังคดหรือหลังค่อม หมอนรองที่นั่งหรือที่นอนป้องกันแผลกดทับ รองเท้าสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีปลายประสาทเสื่อม อุปกรณ์ช่วยเตือนเพื่อแก้ปัญหาผู้สูงอายุลืมรับประทานยา 2) นวัตกรรมด้านการแพทย์ อาทิ อุปกรณ์การแพทย์ วัคซีน อาหารสำหรับผู้สูงอายุ ปัญญาประดิษฐ์ 3) นวัตกรรมเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ อาทิ การติดตามภาวะสุขภาพทางไกล Telemedicine และ Mobile Health 4) นวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมด้านที่อยู่อาศัย เพื่อป้องกันการลื่นล้ม อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน รวมทั้งพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัย

อาทิ ทางเดินเท้า ทางข้ามถนน และห้องน้ำสาธารณะ 5) นวัตกรรมด้านเศรษฐศาสตร์ อาทิ มาตรการสินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ มาตรการด้านภาษีเพื่อสนับสนุนการจ้างงานของผู้สูงอายุ การหักลดหย่อนภาษี ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา การส่งเสริมการออมเงินผ่านการซื้อกองทุนเพื่อลดหย่อนภาษี และ 6) นวัตกรรมด้านการบริหารและการจัดการ อาทิ การปรับแก้กฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับให้เอื้อต่อการทำงานด้านผู้สูงอายุ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนงานให้มีประสิทธิภาพ การยกระดับความร่วมมือเสริมสร้างพลังสังคมผู้สูงอายุ

2. การพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในบริบทเขตเมือง

ด้านการพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในบริบทเขตเมือง ดำเนินการเชื่อมโยงไปพร้อมกันกับโครงการอื่น ๆ ภายใต้ชุดโครงการ “การพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุประเทศไทย ระยะที่ 3” ซึ่งจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นการเตรียมความพร้อมนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ 3 วัน รวมระยะเวลาอบรม 18 ชั่วโมง จัดขึ้นระหว่างวันที่ 14-16 มีนาคม 2562 ณ โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพมหานคร มีประเด็นการอบรมที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุ และนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) สุขภาพองค์รวม: วิธีสู่วิตตองค์รวม 2) การสร้างแนวคิดนวัตกรรม: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ 3) การเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 4) ภาวะผู้นำร่วมสมัย 5) การสื่อสารเพื่อกำหนดเป้าหมาย และ 6) สนธิระยะสู่ปัญญา โดยการอบรมนั้นใช้การบรรยายเชิงปฏิบัติการผ่านการ Workshop และการนำเสนอเป็นกลุ่มย่อย และในเวทีใหญ่สำหรับองค์ความรู้ที่นวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุได้รับจากการจัดอบรมดังกล่าวได้นำไปขยายผลการจัดอบรมนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุทั้ง 3 พื้นที่โดยเน้นการจัดอบรมใน 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุ และ 2) ความสำคัญและคุณลักษณะของนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุที่ต่อยอดสู่การพัฒนานวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมผู้สูงอายุ และนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุในพื้นที่โดยหลังจากการขยายผลพบว่า เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย จังหวัดสมุทรปราการ มีนวัตกรรมผู้สูงอายุจำนวน 26 คน และนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุจำนวน 25 คน เทศบาลตำบลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีนวัตกรรมผู้สูงอายุจำนวน 27 คน และนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุจำนวน 28 คน และเทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง มีนวัตกรรมผู้สูงอายุจำนวน 25 คน และนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุจำนวน 26 คน

3. การพัฒนาศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในเขตเมือง

ด้านการพัฒนาศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง ได้จัดทำแนวทางการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นศูนย์เรียนและพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและมีการเปิดศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่แล้วโดยมีการกำหนดแนวทางและขั้นตอนการพัฒนาศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ ดังนี้

1) ตั้งคณะทำงานศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบด้วยแกนนำผู้สูงอายุ และมีผู้สูงอายุที่เป็นเจ้าของ/หรือผู้คิดค้นนวัตกรรมร่วมเป็นคณะทำงาน รวมทั้งให้ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษาคณะทำงาน

2) ค้นหาและรวบรวมนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่มีอยู่ในพื้นที่โดยแบ่งประเภทนวัตกรรมออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ 1) นวัตกรรมด้านสุขภาพ 2) นวัตกรรมด้านการออม 3) นวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม 4) นวัตกรรมด้านอาชีพ 5) นวัตกรรมด้านสวัสดิการชุมชน 6) นวัตกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 7) นวัตกรรมด้านอื่น ๆ

3) คณะร่วมกันพิจารณาคัดเลือกนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่มีความโดดเด่น โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ ความสำคัญของนวัตกรรม กระบวนการเกิดขึ้นของนวัตกรรม การนำไปใช้ประโยชน์ ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุการต่อยอด/ถ่ายทอดองค์ความรู้หรือนวัตกรรมสู่ชุมชน สังคม และจุดเด่นจุดด้อยของนวัตกรรม

4) การถอดบทเรียน/จัดการความรู้ของนวัตกรรมและนวัตกรรมแต่ละประเภทเพื่อเผยแพร่

5) จัดทำฐานข้อมูลนวัตกรรมและนวัตกรรมของแต่ละพื้นที่

6) พัฒนาศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคีเครือข่ายองค์กรชุมชน รวมทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนทั่วไป

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่มร่วมกับนวัตกรรมผู้สูงอายุ และนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อสรุปบทเรียนและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ในอนาคตของแต่ละพื้นที่ พบว่า แกนนำผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองปู่เจ้าสมิงพราย จังหวัดสมุทรปราการ เห็นว่าการเกิดขึ้นของศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่จะมีส่วนช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ รวมถึงการได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นนวัตกรรมผู้สูงอายุ ในขณะที่แกนนำผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้สะท้อนปัญหาของการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมฯ ในพื้นที่ คือ การขาดเรื่องสถานที่ที่เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ ซึ่งคงต้องขอรับการสนับสนุนจากเทศบาลในการจัดสรรพื้นที่ให้และในเบื้องต้นอาจทำในลักษณะของการรวบรวมองค์ความรู้นวัตกรรมเป็นหนังสือ หรือการสัญจรนอกสถานที่สำหรับการเผยแพร่ในบางนวัตกรรม โดยมีคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเป็นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องต่อไป และเห็นว่าการมีศูนย์นวัตกรรมในพื้นที่เพื่อผู้สูงอายุจะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการสังคมและนวัตกรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สามารถลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุได้ เช่นเดียวกับแกนนำผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง ที่เห็นว่าศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เป็นสูงที่มีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อผู้สูงอายุ พร้อมเสนอแนะว่า โรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุได้ ซึ่งในพื้นที่มีนวัตกรรมที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามควรต้องเพิ่มการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก พร้อมทั้งแสดงข้อมูลและแผนที่ของนวัตกรรมในพื้นที่ โดยให้ผู้ที่สนใจสามารถมาค้นหาข้อมูล และเข้าถึงพื้นที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้และมีนวัตกรรมได้อย่างสะดวก

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง

1) นวัตกรรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพที่พบจากการศึกษามักเป็นนวัตกรรมที่มีการใช้เฉพาะกลุ่มและยังไม่เกิดการขยายผลการนำไปใช้ประโยชน์เท่าที่ควรจำเป็นต้องให้หน่วยงาน บุคลากร และจิตอาสาที่ทำงานด้านสุขภาพมาร่วมกันขยายผลการนำไปใช้ และติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นจาก

การนำไปใช้ นอกจากนั้น อาจนำองค์ความรู้ของนักวิชาการหรือนิสิตนักศึกษาในพื้นที่มาช่วยพัฒนาต่อยอด เพื่อทำให้นวัตกรรมมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้มากยิ่งขึ้น

2) นวัตกรรมผู้สูงอายุในด้านการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้นั้น ควรเริ่มต้นจากทรัพยากรที่มีในพื้นที่ เพื่อเป็นการลดต้นทุนและสามารถต่อยอดในอนาคตได้ รวมทั้งต้องมีการรวมกลุ่มอาชีพกันอย่างเป็นกิจจะลักษณะ มีการบริหารจัดการและแบ่งปันรายได้ที่เป็นธรรม ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับ ความสนใจของลูกค้า รวมทั้งการออกแบบบรรจุภัณฑ์และสนับสนุนด้านการตลาด แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

3) นวัตกรรมผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่พบ มักเป็นชิ้นงานที่มาจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน ซึ่งอาจมีข้อจำกัดของตัวนวัตกรรมหรือปัญหาอุปสรรคในการนำไปใช้ประโยชน์ จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือวิศวกรรมศาสตร์ มาพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา นักวิชาการ และนักวิจัยในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเหล่านี้

4) หลายพื้นที่มีนวัตกรรมที่น่าสนใจในลักษณะของการบริหารจัดการหรือการจัดกิจกรรม โครงการในการทำงานด้านผู้สูงอายุที่มาจากการรวมกลุ่มของคนในพื้นที่ อาทิ กลุ่มจิตอาสาเกาเขาคาไม่ทิ้งกัน เวทีช่วงผลึก กลุ่มจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุติดเตียงพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง โครงการสูงวัยได้ลด ซึ่งสามารถนำมาถอดบทเรียน เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ได้

5) ในพื้นที่เขตเมือง ควรมีการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่มาจากขยะมูลฝอย หรือสิ่งเหลือใช้ต่าง ๆ เนื่องจากในเขตเมืองปัญหาเรื่องขยะเป็นสิ่งที่ต้องเผชิญ ขยะหรือสิ่งเหลือใช้บางประเภทสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุได้ เช่น การพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางสุขภาพ การพัฒนาเป็นนวัตกรรมเพื่อสร้างอาชีพสร้างรายได้ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในพื้นที่เพื่อพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในบริบทเขตเมือง

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นเจ้าของหลักในการจัดอบรมเพื่อพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ โดยร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่ม Caregiver และแกนนำชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อการขยายผลร่วมกัน เนื่องจากโรงพยาบาลและกลุ่มแกนนำมีบุคลากรและจิตอาสาที่เป็นเครือข่ายทำงานอยู่แล้ว เพียงแต่ใช้วิธีการเติมเต็มองค์ความรู้ที่จำเป็น และเป็นองค์ความรู้ที่ทันสมัยมาพัฒนาเผยแพร่ให้กลุ่มคนผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุและการพัฒนาทักษะ รวมถึงคุณลักษณะของการเป็นนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ การจัดอบรมเพื่อพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ ควรมีการบรรจุไว้ในแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

2) แกนนำชมรมผู้สูงอายุ และบุคลากรของหน่วยงานที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ ควรมีการถอดบทเรียนและจัดทำเป็นคู่มือสำหรับการอบรมหลักสูตรนวัตกรรมผู้สูงอายุ และนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การขยายผลในพื้นที่ และเป็นต้นแบบของการขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

3. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เมืองนำมาซึ่งการลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนา ศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยเฉพาะการสนับสนุนด้านสถานที่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และงบประมาณ ในการดำเนินการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบของจัดตั้งและพัฒนาศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุมีหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

(1) กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่มีความพร้อมด้านสถานที่ งบประมาณ และบุคลากรในการดำเนินเป็นเอกเทศ ควรจัดตั้งเป็นศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ รวบรวม พัฒนา และเผยแพร่นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งอาจเป็นศูนย์สำหรับฝึกอบรมนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ

(2) กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่มีการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) อยู่แล้ว อาจพิจารณาต่อยอดในการดำเนินงานด้าน ศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยค้นหา รวบรวม และพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่ ตลอดจนเพิ่ม กิจกรรมการอบรมนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ ให้เป็นหนึ่งในกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.)

(3) กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังไม่มีการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) และไม่มีความพร้อมด้านสถานที่ งบประมาณ และบุคลากร ควรเริ่มดำเนินงานผ่านแกนนำอาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำ Caregiver และแกนนำชมรมผู้สูงอายุ โดยเริ่มต้นจากการค้นหา รวบรวม และพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่ก่อน โดยอาจจัดทำเป็นเอกสารหรือฐานข้อมูลเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ หรืออาจจะขอความอนุเคราะห์สถานที่ของภาคเอกชน หรือกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่เป็นศูนย์นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนการอบรมนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ ให้ดำเนินการสอดแทรกผ่านกิจกรรมโครงการของอาสาสมัครสาธารณสุข แกนนำ Caregiver และแกนนำชมรมผู้สูงอายุ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) การดำเนินงานของศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่ ควรมีรากฐานสำคัญมาจากความร่วมมือของหุ้นส่วนทางสังคมในพื้นที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมด้านสถานที่ และงบประมาณ นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่อง ควรมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการของศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่” ที่มีองค์ประกอบมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานศึกษา แกนนำอาสาสมัครสาธารณสุขแกนนำ Caregiver แกนนำชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มจิตอาสา และภาคเอกชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบรรจุการดำเนินงานของศูนย์นวัตกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมโครงการในแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการกำหนดโครงสร้างการบริหาร การกำหนดบทบาทหน้าที่ การกำหนดลักษณะการให้บริการ การสร้างและขยายสมาชิกและเครือข่ายการบริหารงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการสร้างความยั่งยืน

4. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในพื้นที่เพื่อเพิ่มพื้นที่ขยายผลในพื้นที่บริบทเขตเมือง

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดเดียวกันควรจับคู่กันหรือสร้างเครือข่ายร่วมกัน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในการเข้าอบรมนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ เป็นพี่เลี้ยง เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในแง่ขององค์ความรู้ในการทำงานด้านผู้สูงอายุ และการค้นหา รวบรวม และพัฒนานวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยอาจเริ่มจากการเผยแพร่นวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นประโยชน์ และสามารถนำไปใช้จริง เพื่อให้พื้นที่ข้างเคียงได้นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ควรเป็นเจ้าภาพในการจัดเวทีให้เกิดการแลกเปลี่ยนหรือจัดประกวดนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดของตนเอง รวมทั้งการถอดบทเรียนและการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ รวมถึงอาจต่อยอดพัฒนานวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นต่อไป

5. ข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานเสริมหนุนหน่วยงานในพื้นที่ในการเพิ่มศักยภาพพัฒนานวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง

1) กรมกิจการผู้สูงอายุ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเป็นเจ้าภาพในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสำหรับการอบรมนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ในแต่ละจังหวัดผ่านสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) โดยประสานร่วมกับหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุขที่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครสาธารณสุขในการจัดกิจกรรมโครงการร่วมกัน นอกจากนี้อาจพัฒนาแนวคิดการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ให้มีกิจกรรมโครงการอบรมนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุ เพื่อมุ่งดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุแบบองค์รวม และสร้างคุณลักษณะของการเป็นนวัตกรรมผู้สูงอายุและนวัตกรรมที่ทำงานกับผู้สูงอายุในพื้นที่

2) กรมกิจการผู้สูงอายุ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรจัดกิจกรรมในลักษณะของการค้นหา รวบรวม พัฒนา หรือประกวดนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ ที่มาจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น จากนั้นควรประสานให้หน่วยงานภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุขที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมกันพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมที่มีอยู่เดิมนั้น ให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ลดข้อจำกัด ลดต้นทุน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือเชิงสาธารณะได้มากยิ่งขึ้น

ความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงบทความวิจัย

สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ในภาวะสังคมผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนโครงสร้างประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอนาคตอันใกล้สังคมไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ถึงเวลานั้นประชากรวัยสูงอายุจะเพิ่มขึ้นหลายเท่า ซึ่งเมื่อการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ประชากรที่กำลังเข้าสู่วัยสูงอายุและประชากรที่อยู่ในวัยผู้สูงอายุต้องเร่งตระหนักโดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อผู้สูงอายุในสังคมมีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพ และมีความพร้อมที่จะช่วยกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมจะสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากประโยชน์ของนวัตกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุนั้นจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งล้วนส่งเสริมให้ตอบโจทย์การพัฒนาสังคมไทยบนพื้นฐานของความยั่งยืน โดยแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ เข้าใจข้อจำกัดของสิ่งแวดล้อมและมุ่งสร้างความยุติธรรมในสังคมทั้งระหว่างสมาชิกรุ่นเดียวกันกับสมาชิกรุ่นต่อ ๆ ไป การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีระบบสังคมที่เป็นธรรม มีระบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มั่นคง มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี นอกจากนี้ การนำนวัตกรรมทางสังคมมาใช้เป็นเครื่องมือในการดูแลผู้สูงอายุจะช่วยตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญนวัตกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้มากขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนนโยบายระดับชาติอย่างชัดเจน ดังนั้น การพัฒนาหรือยกระดับนวัตกรรมในพื้นที่ต้องให้ความสำคัญกับระดับความเหมาะสมของเทคโนโลยี ความต้องการของแต่ละบุคคล รวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยขับเคลื่อนผ่านมาตรการ กฎหมาย นโยบายและยุทธศาสตร์ที่ปรับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และค้นหาเงื่อนไขที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการขยายผลที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้กับผู้สูงอายุและต่อยอดการพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพต่อไป

บรรณานุกรม

ภุชงค์ เสนานุช. (2562). **โครงการการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในบริบทเขตเมือง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.).

ภาพอ้างอิง

สำนักงานเขตบางกอกใหญ่. (14 มิถุนายน 2565). **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ-กทม..** สืบค้น 14 มิถุนายน 2565 จาก <https://webportal.bangkok.go.th/bangkokyai/page/sub/14615/แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ-กทม>.

งานวิจัยและพัฒนา

การใช้สื่อ PODCAST และรายการ WITCAST เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยออกสู่ประชาชนผู้ใฝ่รู้ทั่วไป

วิจัยโดย **แทนไท ประเสริฐกุล อาจารย์รงค์ จันทมาศ และลินินา พุทธิธาร**

เรียบเรียงโดย **วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล**

ตลอดช่วงที่ผ่านมาสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งปัจจุบันปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน้าที่ อำนาจ และชื่อเป็น “สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)” ได้ผลิตงานวิจัยจำนวนมาก หากแต่สาธารณชนที่อยู่นอกเหนือแวดวงวิชาการออกไปยังรับรู้รายละเอียดและความสำคัญของงานวิจัยเหล่านี้ค่อนข้างน้อย การรับรู้ของสังคมต่องานวิจัย นับว่ามีผลสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ประชาชนสมควรได้รู้จักทรัพยากร วิทยาการ และองค์ความรู้ที่ประเทศของตนมีอยู่ ทั้งเพื่อสามารถนำข้อมูลความคิดไปพัฒนาต่อยอด และเพื่อเกิดทัศนคติที่ดีต่อการได้มาซึ่งความรู้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ความสนใจของสาธารณะยังก่อให้เกิดแรงสนับสนุนที่ย้อนกลับมาผลักดันและกำหนดทิศทางงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ต่อไป นับเป็นวงจรซึ่งส่งเสริมกันและกัน

อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่เนื้อหาของงานวิจัยของ สกว. ออกสู่ประชาชนทั่วไปยังคงประสบปัญหาสื่อกระแสหลัก (Mainstream Media) เช่น รายการโทรทัศน์อาจติดเงื่อนไขต่าง ๆ อาทิ ต้องตัดทอนเวลาให้สั้น

ต้องทำเนื้อหาให้ง่าย บางครั้งรวบรัดเกินไปจนทำให้ผู้ฟังไม่สามารถเข้าถึงแก่นของความรู้ได้ นอกจากนี้ ผู้สื่อสารหรือพิธีกรในรายการทั่วไปมักขาดพื้นฐานความรู้เฉพาะด้าน ทำให้บ่อยครั้งอาจนำเสนอข้อมูลผิดเพี้ยน หรือซักถามไม่ตรงประเด็น ในทางกลับกันการนำเสนออย่างเป็นวิชาการมากไปอาจไม่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม ในระดับกว้าง ทั้งหมดนี้อาจเป็นเหตุให้ความพยายามสื่อสารงานวิจัยสู่สาธารณะในประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก

ทุกวันนี้สื่อใหม่ (New Media) เข้ามามีบทบาทแทนที่สื่อกระแสหลักค่อนข้างมาก สื่อใหม่ หมายถึง สื่อที่เน้นการรับฟังรับชมตามเวลาที่ผู้รับสื่อสะดวก (On-demand) ผ่านอินเทอร์เน็ตบนคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์สื่อสารพกพา และมักมีช่องทางให้โต้ตอบกับผู้ผลิตสื่อได้อย่างใกล้ชิด (Interactive Feedback) ยกตัวอย่างเช่น วิดีโอ Youtube รายการเสียง Podcast บล็อก เว็บไซต์ และเพจ Facebook เป็นต้น สื่อใหม่ ได้รับความนิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชาชนผู้ใฝ่รู้ ซึ่งเป็อหน่ายข้อจำกัดของสื่อกระแสหลักและมีศักยภาพในการชวนขยายหาความรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยี หนึ่งในรูปแบบสื่อใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมคือ Podcast หรือรายการเสียงที่สามารถรับฟังได้ผ่านอินเทอร์เน็ต

ที่ผ่านมา คณะวิจัยได้ผลิต Podcast รายการหนึ่งชื่อ Witcast (วิทแคสต์) ซึ่งได้พยายามบุกเบิกเผยแพร่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ผ่านสื่อ Podcast ในประเทศไทยมาเป็นเวลากว่า 4 ปีแล้ว และปัจจุบันมีเนื้อหาให้รับฟังได้ไม่ต่ำกว่า 100 ชั่วโมง รูปแบบรายการ Witcast เป็นการเปิดวงสนทนากันอย่างสนุกสนานสำหรับเนื้อหาของรายการ Witcast แต่ละตอน อาจมีช่วงพูดคุยเล่าข่าวการค้นพบล่าสุด ช่วงเล่าองค์ความรู้พื้นฐาน ช่วงสัมภาษณ์แขกรับเชิญ ช่วงเล่นเกมเล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีบรรยากาศผสมผสานความบันเทิงเข้ากับสาระอย่างเต็มที่ แต่ที่สำคัญยังคงเน้นการอธิบายเรื่องยากทางวิชาการให้คนฟังได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งและถูกต้องที่สุดเท่าที่จะทำได้

ตลอดสี่ปี รายการ Witcast ได้เติบโตและก่อเกิดกลุ่มผู้ฟังที่ติดตามเป็นประจำ (ยอดผู้ติดตามทาง Facebook ประมาณ 17,000 คน) รายการ Witcast กลายเป็นแหล่งรวมกลุ่มของประชาชนที่มองความรู้หลากหลายสาขาเป็นเรื่องทั้งสำคัญและสนุก หรือเรียกว่ากลุ่ม “ประชาชนผู้ใฝ่รู้ทั่วไป” คำว่า “ทั่วไป” ในที่นี้หมายถึง เป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทั้งเพศ วัย ฐานะ ระดับการศึกษา ภูมิสำเนา วิชาชีพ และไม่จำเป็นต้องเป็นผู้วิจัยเอง แต่มีจุดเชื่อมกันคือต้องการติดตามความก้าวหน้าขององค์ความรู้เหมือน ๆ กัน ผลสุดท้ายคาดว่ากรพบกันระหว่าง สกว. รายการ Witcast และกลุ่มคนฟังซึ่งเป็นประชาชนผู้ใฝ่รู้ทั่วไป จะมีส่วนช่วยสังคมโดยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและใกล้ชิดกับประชาคมวิจัยได้มากขึ้น

เพื่อบรรลุจุดประสงค์ที่กล่าวมา โครงการนี้จึงทดลองใช้รายการ Witcast เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ งานวิจัยของ สกว. ออกสู่กลุ่มประชาชนผู้ใฝ่รู้ทั่วไป โดยมีการจัดทำรายการ Witcast ตอนพิเศษขึ้นทั้งหมด 10 ตอนภายใต้ชื่อ WitThai (วิทไทย) จำนวน 10 เรื่อง โดยเกณฑ์การคัดเลือกหัวข้อวิจัยที่มีความโดดเด่น หลากหลาย เป็นเรื่องที่คนทั่วไปไม่เคยรู้มาก่อน และมีศักยภาพอธิบายให้คนทั่วไปเข้าใจและเห็นความสำคัญได้ อาทิ พลังงานทางเลือก โรคทางสมอง นวัตกรรมทางเทคโนโลยี ฟิสิกส์ การประมง สาธารณสุข โบราณคดี ฯลฯ

วิธีการนำเสนอมีทั้งตอนที่ผู้ดำเนินรายการเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้วิจัยเจ้าของหัวข้ออย่างเจาะลึก และตอนที่ผู้ดำเนินรายการหลักสามคนเป็นผู้ย่อยข้อมูลแล้วนำมาถ่ายทอดเอง โดยแต่ละตอนได้รับการเผยแพร่ทางเว็บไซต์ <https://www.witcastthailand.com/> และแอปพลิเคชันสำหรับฟัง Podcast

ซึ่งสามารถรับฟังได้ทางโทรศัพท์มือถือตลอดจนอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตอื่น ๆ นอกจากนี้ รายการได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านเพจ Facebook.com/Witcastthailand รวมทั้งช่องทางออนไลน์อื่นที่เกี่ยวข้อง

สุดท้าย ในแง่การประเมินผล หลังจากรายการได้รับการเผยแพร่ออกไปแล้ว มีการแจกแบบสอบถามวัดผลตอบรับจากผู้ฟัง ข้อมูลที่จะเก็บรวบรวม ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยไทยและผลงานของ สกว. ที่เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับฟังรายการ WITThai ความพึงพอใจด้านต่าง ๆ อาทิ เนื้อหา ความยาว ความบันเทิง ผู้ดำเนินรายการ ความหลากหลายของหัวข้อวิจัย การนำไปใช้ประโยชน์ ฯลฯ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อทดลองใช้สื่อใหม่รูปแบบ Podcast ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่โดดเด่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 10 หัวข้อออกสู่สาธารณะ
2. เพื่อออกแบบเนื้อหางานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำหรับการเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้ผู้รับฟังรายการ WITThai เกิดทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตลอดจนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองใช้สื่อใหม่รูปแบบ Podcast ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่โดดเด่น การออกแบบเนื้อหางานวิจัยสำหรับการเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย และการสร้างทัศนคติที่ดีของผู้ฟังต่องานวิจัยต่องานวิจัยไทยและงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยกระบวนการดำเนินโครงการแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมงาน ได้แก่ การคัดเลือกหัวข้องานวิจัย การเตรียมเนื้อหา การติดต่อประสานงาน การนัดหมายผู้วิจัย การวางแผนการเดินทาง และการกำหนดประเด็นในการดำเนินรายการ 2) การผลิตและเผยแพร่รายการ และ 3) การประเมินผล โดยจัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนอย่างน้อย 500 คน ได้แก่ ผู้ติดตามรายการ WITcast ที่ได้รับฟังรายการ WITThai แล้ว และอาสาตอบแบบสอบถาม กำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำประมวลผลด้วยการหาค่าร้อยละ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตาราง

ผลการศึกษาวิจัย

1. เพื่อทดลองใช้สื่อใหม่ (Podcast) ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่โดดเด่นของ สกว. 10 หัวข้อออกสู่สาธารณะ

ผู้วิจัยได้ทดลองใช้สื่อ Podcast เป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่โดดเด่นของ สกว. ออกสู่สาธารณะ โดยได้ผลิตรายการเสียงที่อาศัยจุดเด่นของความเป็น Podcast คือ มีความยาวได้มากกว่าปกติและไม่ตายตัว (1-2 ชม.) สามารถรับฟังผ่านอินเทอร์เน็ต และเน้นการพูดคุยเล่างานวิจัยอย่างเป็นกันเอง โดยมุ่งเป้าไปยังกลุ่มผู้ฟังที่เป็นประชาชนผู้ไม่รู้ทั่วไป ซึ่งรู้จักติดตามรายการทาง Podcast อยู่แล้ว ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นช่องทางและรูปแบบที่ สกว. ยังไม่เคยเจาะจงมาก่อน และหลังจากดำเนินโครงการแล้วได้ผลสัมฤทธิ์ด้านต่าง ๆ ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้กำหนดให้ทดลองใช้ Podcast เผยแพร่ผลงานวิจัยที่โดดเด่นของ สกว. 10 หัวข้อ ในการผลิตรายการจริงปรากฏว่า รายการภายใต้ชื่อ WITThai ที่ทำออกมา 10 ตอนสามารถครอบคลุมงานวิจัยของ สกว. ได้ถึง 12 หัวข้อ (ตอนที่ 8 มีการเล่า 3 หัวข้อ) ซึ่งเกินกว่าที่ตั้งเป้าไว้

ในแง่กลุ่มเป้าหมาย ผลสำรวจสอดคล้องกับที่คาดไว้คือมีผู้มารับฟังรายการ WITThai จำนวนมาก เป็นผู้ที่ติดตามฟัง Podcast เป็นประจำอยู่แล้ว (คิดเป็นร้อยละ 48.6) นอกจากนี้ ผู้ฟังยังเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมทั้งด้านอายุ (ร้อยละ 89.5 อยู่ในวัยหนุ่มสาว 19-39 ปี) ระดับการศึกษาที่ค่อนข้างสูง (ปริญญาตรีร้อยละ 64.8 ปริญญาโทร้อยละ 21.4 สูงกว่าปริญญาโทร้อยละ 4.7) และความสนใจด้านวิชาการที่หลากหลาย กลุ่มคนเหล่านี้นับเป็นกลุ่มประชาชนผู้ใฝ่รู้ทั่วไปซึ่งผู้วิจัยคาดว่าน่าจะชื่นชอบรายการเกี่ยวกับงานวิจัยไทยและผู้วิจัยไทย ซึ่งจากผลสำรวจก็พบว่าได้รับเสียงตอบรับเป็นอย่างดี

ในแง่ความเหมาะสมของสื่อ Podcast ผลการสำรวจพบว่า ผู้ฟังส่วนมากมีความเห็นว่าสื่อ Podcast นั้นเหมาะต่อการนำเสนอเนื้อหางานวิจัยเป็นอย่างดี (มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.1 และ 47.5 ตามลำดับ) ทั้งนี้ เพราะด้วยหลายเหตุปัจจัย เช่น Podcast เป็นสื่อที่รับฟังง่าย มีความสะดวกสบาย สามารถฟังได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ถูกจำกัดโดยตารางออกอากาศ ที่สำคัญยังมีความยาวของรายการซึ่งเอื้อต่อการถ่ายทอดเรื่องราวที่ต้องลงรายละเอียด โดยรายการ WITThai ที่จัดทำออกมามีความยาวตั้งแต่ประมาณ 1 ชั่วโมง จนถึง 2 ชั่วโมงครึ่ง (ผู้ฟังมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37 และ 52.9 ตามลำดับ) จุดเด่นที่สำคัญมากอีกด้านของการเป็น Podcast คือบรรยากาศพูดคุยที่เป็นกันเอง ซึ่งมีส่วนทำให้ผู้ฟังได้มีโอกาสรู้จักตัวตนและความคิดของผู้วิจัยมากกว่าสื่อรูปแบบอื่น ๆ (มีผู้เห็นด้วยเรื่องนี้ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 73.3)

ด้วยความโดดเด่นและเสียงตอบรับดังที่ได้กล่าวมา Podcast จึงถือได้ว่าเป็นสื่อใหม่ และยังไม่เคยมีรายการใดนำมาใช้เผยแพร่ผลงานวิจัยของคนไทยมาก่อน นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า รายการ WITThai ทั้ง 10 ตอน ซึ่งถูกเผยแพร่ผ่านทาง Podcast นั้น เป็นสื่อใหม่ที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยออกสู่สาธารณะ สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์

2. เพื่อออกแบบเนื้อหางานวิจัย สกว. สำหรับการเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม

ในการออกแบบสื่อที่จะสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัย สกว. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้จัดทำรายการ WITThai ได้คำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ด้านหลัก

2.1 ด้านอารมณ์และความบันเทิง

ด้านแรกคือ ด้านอารมณ์และความบันเทิง บรรยากาศรายการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับได้รับความบันเทิง (ผลสำรวจมีผู้พึงพอใจส่วนนี้ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.2) โดยความบันเทิงดังกล่าวอาจมีทั้งส่วนที่เกิดขึ้นระหว่างจัดรายการ และส่วนที่ใส่เพิ่มเข้าไปภายหลัง ความบันเทิงระหว่างจัดรายการบ่อยครั้งเกิดจากตัวผู้ดำเนินรายการเองที่คอยสอดแทรกมุกตลก หยอกล้อกัน หรือป้อนคำถามสนุก ๆ ให้ผู้วิจัยได้ตอบ ขณะเดียวกันก็มีหลายตอนที่ผู้วิจัยสามารถพูดคุยได้อย่างเป็นกันเองและสนุกสนาน หรือแม้แต่ตอนที่วิทยากรอาวุโสพูดคุยกับผู้ดำเนินรายการก็สามารถก่อให้เกิดความบันเทิงแก่ผู้ฟังได้เช่นกัน ขณะเดียวกันก็เกริ่นชวนให้อยากรู้เนื้อหาในตอน เช่น การเปิดเรื่องเน้นล้อเลียนภาพยนตร์ตัวอย่างของหนัง

แอ็กชันที่ให้อารมณ์ยิ่งใหญ่ เพลงเริ่มต้นซึ่งขับร้องและประพันธ์สดโดยมีเจตนาเรียกเสียงหัวเราะให้คนจดจำชื่อรายการได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ รายการ WitThai แต่ละตอนอย่างน้อยต้องมีอารมณ์ด้านใดด้านหนึ่งเป็นตัวสื่อนำให้คนฟังรู้สึกเข้าถึงได้ ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ตระหนกเรื่องสุขภาพของตนเองในตอนอ้วนอัลไซเมอร์ อารมณ์ร่วมหงุดหงิดกับความไร้ประสิทธิภาพของการแก้ปัญหาทรัพยากรในตอนปลดทุก ปลาทุ เป็นต้น อารมณ์หลักของแต่ละตอนเหล่านี้ บางครั้งมีการกำหนดไว้ล่วงหน้าจากหัวข้อวิจัย แต่บ่อยครั้งก็ถือกำเนิดออกมาจากบรรยากาศระหว่างการพูดคุย

2.2 ด้านรูปแบบรายการและการอัดเสียง

ต่อมาปัจจัยหลักด้านที่สองที่ผู้ออกแบบสื่อคำนึงถึงก็คือ รูปแบบรายการและการอัดเสียง รายการ WitThai ที่จัดทำออกมามีสองรูปแบบหลัก ซึ่งมีข้อดีข้อเสียต่างกันไป

รูปแบบแรกเป็นการเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้วิจัย ณ ที่ทำงาน ซึ่งทำให้ได้เนื้อหาจากผู้ที่มีข้อมูลจริงในหัวข้อนั้น ๆ ตลอดจนได้ฟังประสบการณ์ตรงจากผู้ทำงานวิจัย แต่ข้อเสียคือคุณภาพเสียงยาก ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อเสนอแนะที่ผู้ฟังอยากให้เราปรับปรุงมากที่สุด ในอนาคตอาจแก้ปัญหานี้ด้วยการลงทุนหาอุปกรณ์อัดเสียงที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนรูปแบบรายการแบบที่สองคือ การพูดคุยกันเองที่ห้องอัด โดยผู้ดำเนินรายการทั้งสามเป็นผู้เล่าถ่ายทอดงานวิจัย การอัดแบบนี้ควบคุมเสียงได้มากกว่า ขณะเดียวกันผู้ดำเนินรายการสามารถใช้ความถนัดเฉพาะตัวในฐานะนักสื่อสารวิทยาศาสตร์ได้อย่างเต็มที่ สามารถพูดให้เห็นภาพรวมและความเกี่ยวข้อง เช่น คุณอาจารย์ในตอนฟิสิกส์แมน มีความเชี่ยวชาญในการอธิบายเรื่องยากให้คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย สามารถเล่าถึงประวัติชีวิตและการค้นพบของนักวิทยาศาสตร์ยุคเก่า ตลอดจนเปิดโอกาสให้คุณลีนินาซักถามได้อย่างเต็มที่

สำหรับข้อดีข้อเสียในด้านอื่น ๆ จากมุมมองของผู้จัด การอัดรายการโดยมีผู้วิจัยเป็นแขกรับเชิญมักนัดหมายยาก เดินทางยาก ใช้งบประมาณสูง แต่เมื่อไปถึงแล้วมักไม่ต้องเตรียมตัวอะไรเพิ่มเติมมาก แค่เพียงอ่านบทคัดย่องานวิจัยคร่าว ๆ ล่วงหน้า และถามคำถามที่คิดสดตามสถานการณ์ แต่ขณะเดียวกันอาจต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนที่เกิดจากการไม่คุ้นเคยกับลักษณะการพูดของผู้วิจัย เช่น ผู้วิจัยบางท่านพูดเร็วทำให้ผู้ดำเนินรายการต้องใช้ไหวพริบในการสอดแทรก อธิบายเปรียบเทียบ ยกตัวอย่าง หรือช่วยถามคำถามเจาะเพื่อให้ผู้ฟังสามารถตามทัน ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งในการไปสัมภาษณ์ ส่วนกรณีที่ผู้ดำเนินรายการเป็นผู้เล่ารายละเอียดงานวิจัยเอง มีข้อดี คือ ผู้ดำเนินรายการทั้งสามคนค่อนข้างคุ้นเคยจังหวะการพูดของกันและกัน แต่ความยากอยู่ที่จำเป็นต้องเตรียมตัวล่วงหน้านาน เพราะต้องอ่านหาความรู้เพิ่มเติมและทบทวนเอกสารจำนวนมาก ดังนั้น รายการทั้งสองรูปแบบจึงถือว่ามีส่วนที่ยากและส่วนที่ง่ายแตกต่างกันไป

การตกลงกันว่าแต่ละตอนจะใช้รูปแบบใดในการดำเนินรายการ ในการปฏิบัติงานจริงปรากฏว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหลายประการ บางงานวิจัยสะดุดตาตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้อ่านหัวข้อ และทำให้ตัดสินใจในทันทีว่าจะต้องไปสัมภาษณ์เจ้าของงานนั้น ๆ อาทิ ตอนอ้วนอัลไซเมอร์และตอนเมื่อกระเจี๊ยบ บางตอนถือกำเนิดจากการได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้วิจัยในวันงานพิธีมอบรางวัลของ สกว. จึงคัดเลือกให้เป็นแขกรับเชิญที่จะเดินทางไปสัมภาษณ์ในเวลาต่อมา ระดับความยากของเรื่องและความถนัดของผู้ดำเนินรายการก็มีผล เช่น คุณลีนินามีความถนัดในด้านมานุษยวิทยาและศิลปวัฒนธรรมเป็นทุนเดิม จึงได้รับมอบหมายให้คัดเลือกรายการวิจัยด้านใกล้เคียงมาเล่า

จากมุมมองของผู้ฟัง ผลสำรวจในส่วนคำถามปลายเปิดพบว่ามีผู้ชื่นชอบรายการทั้งรูปแบบที่พิธีกรรับบทเป็นคนสัมภาษณ์ผู้วิจัย และรูปแบบที่พิธีกรเป็นผู้เล่ารายละเอียดเอง ดังนั้น จึงเสนอแนะให้มีทั้งสองรูปแบบควบคู่กันต่อไป

2.3 ด้านการคัดเลือกหัวข้อวิจัย

ปัจจัยหลักด้านที่สามในการออกแบบรายการ คือ การคัดเลือกหัวข้อวิจัยเรื่อยไปจนถึงขั้นตอนหัวข้อการสนทนา (Theme) และการเรียบเรียงเนื้อหาของแต่ละตอน

ในเบื้องต้นคณะผู้จัดทำต้องการให้รายการ 10 ตอน สามารถครอบคลุมหัวข้อที่หลากหลายที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยพยายามเฉลี่ยและสลับให้แต่ละตอนเป็นเรื่องไม่ซ้ำกัน อาทิ ชีววิทยา ฟิสิกส์ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี สุขภาพ โรคภัย อาหารและยา สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ โบราณคดี ฯลฯ ผลสำรวจพบว่าผู้ฟังชื่นชอบที่ได้รับฟังความรู้จากหลากหลายสาขา (ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.6) ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีทั้งสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องเฉพาะในสาขาตนจะได้มีโอกาสรับรู้งานวิจัยของสาขาอื่น ๆ และสำหรับนักเรียนนักศึกษาที่กำลังสำรวจตนเองว่า อยากจะศึกษาวิจัยต่อในสาขาใด หลังจากกำหนดจำนวนตอนแล้ว คณะจัดทำจะเลือกเฟ้นหางานวิจัย สกว. ที่น่าจะเป็นตัวแทนของหัวข้อนั้น ๆ ได้ดี มีความน่าสนใจเชื่อมโยงกับผู้ฟังได้

ต่อมากำหนดธีม (Theme) หรือฮุก (Hook) ของแต่ละตอน กล่าวคือ ผู้จัดทำต้องเขียนประโยคขนาดสั้นที่บ่งบอกว่าตอนนี้เกี่ยวกับอะไร น่าสนใจอย่างไร หรือการเดินทาง 1-2 ชั่วโมงต่อไปนี้จะกำลังจะพาผู้ฟังไปสำรวจอะไร ยกตัวอย่างเช่น ธีมของรายการตอนแรกเน้นไปยังความน่าสนใจที่ว่าคนส่วนใหญ่ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าความอ้วนเชื่อมโยงกับอัลไซเมอร์ได้ เมื่อยิ่งเจาะลึกไปยิ่งเห็นว่าการเสื่อมสภาพของร่างกายเกือบทุกส่วนล้วนมีสาเหตุเชื่อมโยงกันอยู่ นั่นคือภาวะอ้วนเสียบ การกำหนดธีมของตอนในลักษณะเช่นนี้ บางครั้งถูกกำหนดไว้ในเบื้องต้น ก่อนที่จะไปพูดคุยกับผู้วิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในระหว่างสัมภาษณ์ แต่บางครั้งก็มีการไปสัมภาษณ์มาก่อนหรืออัดรายการเสร็จก่อน แล้วมาคิดวิเคราะห์ในภายหลังว่าเนื้อหาที่ได้มาเหมาะสมที่จะจัดอยู่ภายใต้หัวข้อการสนทนาอะไร ยกตัวอย่างเช่น ในตอนฟิสิกส์แมน vs สามัญชน ทั้งชื่อตอนและหัวข้อการสนทนาเป็นส่วนที่กำหนดในภายหลัง

สำหรับการเรียบเรียงเนื้อหา ไม่ว่าจะโดยตัวผู้ดำเนินรายการเป็นคนเล่าเอง หรือเป็นคนกำหนดทิศทางคำถามระหว่างสัมภาษณ์ ส่วนมากแล้วจะใช้หลักเดียวกัน คือ บูพื้นฐานความรู้ในระดับที่กว้างที่สุดก่อน เช่น ตอนสังคมศาสตร์เริ่มจากนิยามว่าสังคมศาสตร์คืออะไร ตอนพยาธิเริ่มจากพยาธิโดยรวมมีประเภทใดบ้าง ตอน OLED เริ่มจากนิยามของสาร Organic ฯลฯ จากนั้นจึงทำให้แคบลงมาที่หัวข้อย่อยแต่ละหัวข้อ แล้วถามต่อว่าในหัวข้อนี้มีคำถามใดที่เป็นที่สนใจและยังไม่มีใครตอบได้บ้าง นานาชาติพยายามวิจัยกันไปถึงระดับใด จนในที่สุดค่อยเข้าสู่เนื้อหาางานวิจัยของ สกว. ที่เป็นจุดสนใจหลักของตอนว่างานนี้มีขั้นตอนอย่างไร สุดท้ายค้นพบอะไร หรือสามารถประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่ดีกว่าเก่าอย่างไร ในส่วนนี้หลายตอนต้องการเน้นให้เห็นความเกี่ยวพันว่าคนไทยมีส่วนช่วยเพิ่มเติมองค์ความรู้ และไม่ได้อยู่แยกออกมาจากประชาคมวิจัยโลก เช่น ในตอนฟิสิกส์แมนเล่าถึงการที่อาจารย์ปริญญาได้รับเชิญไปทำงานต่างประเทศ ตอนโรคโควิดที่อาจารย์อิศรางค์ได้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการแถวหน้าอย่าง Science ตอนเมื่อกระเจี๊ยบที่อาจารย์จิระเดชเล่าว่าผู้บริหารระดับสูงจากบริษัทยาชื่อดังของต่างชาติได้เดินทางมาเยี่ยมชม เป็นต้น หัวข้อการสนทนา (Theme) หรือลักษณะการเรียบเรียงเรื่องอีกแบบหนึ่งที่ใช้ในหลายตอนคือการนำเสนอเบาะแสร้อย ๆ คลี่คลาย

ปริศนาที่ละประาะ เช่น ตอนนโปโอฟิลิกส์ที่ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของโมเลกุลต่าง ๆ ซึ่งปกติมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ตอนโรควิวัฒน์ที่อาจารย์อิศรางค์ไฉ่เรียงความเชื่อมโยงระหว่าง G6PD มาลาเรีย ตลอดจนประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของคนในแถบเอเชียอาคเนย์ เป็นต้น นอกจากนี้ ในช่วงทำรายการอีกรายการประกอบที่มักได้รับการเสริมเข้าไปนอกเหนือจากเนื้อหาทางวิจัยคือการให้ผู้วิจัยเล่าถึงประสบการณ์ส่วนตัวในการทำงานและการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ

นอกจากแนวทางการเรียบเรียงหลักดังที่กล่าวมาแล้ว หลายตอนยังมีช่วงเปิดพื้นที่ให้ผู้ดำเนินรายการได้ระดมยิงคำถามที่อยากทราบจากชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น ตอนปลดทุก ปลาทุ มีช่วงถาม-ตอบ อาทิ ปลากระป๋องทำจากปลาอะไร ปลาข้าวสารคือปลาอะไร ปลาแชลมอนที่เรากินมาจากไหน หรือถามเจาะในส่วนที่ผู้วิจัยยังอธิบายได้ไม่ชัดเจน ตลอดจนช่วยยกตัวอย่างอธิบายเสริมในส่วนที่ผู้ดำเนินรายการมีความรู้ ผลการสำรวจพบว่า ผู้ฟังรายการ WITThai ชื่นชอบการที่ผู้ดำเนินรายการมีความรู้เพียงพอ มีการเตรียมพร้อมอย่างดี สามารถอธิบายหรือซักถามวิทยากรได้อย่างเข้าใจง่ายและตรงประเด็น (จากผลความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.3)

3. เพื่อให้ผู้รับฟังรายการ WITThai เกิดทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยไทยและ สกว. ตลอดจนได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

จากผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ก่อนฟังรายการ WITThai ผู้ฟังส่วนมากมีความคุ้นเคยกับงานวิจัยของคนไทยในระดับน้อย หรือไม่รู้จักเลย (คิดเป็นร้อยละ 43.6 และ 44.4 ตามลำดับ) และไม่รู้จักผลงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มาก่อน เป็นจำนวน 342 คน จาก 514 คน (คิดเป็นร้อยละ 66.5) กล่าวอีกอย่างคือผู้ฟังส่วนใหญ่เพิ่งได้รับทราบเกี่ยวกับงานวิจัยไทยและผลงานของ สกว. เป็นครั้งแรกผ่านการฟังรายการ WITThai ผู้ฟังส่วนมากยืนยันว่าหลังฟังรายการแล้วได้เข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยไทยเพิ่มขึ้น (ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.9 และ 44.7 ตามลำดับ) ได้รู้จักผลงานของ สกว. เพิ่มมากขึ้น (ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.3)

นอกจากนี้ ผลการสำรวจระดับความพึงพอใจที่ผู้ฟังมีต่อรายการ WITThai ยังพบว่า การรับฟังรายการ WITThai ได้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับความบันเทิง (ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.2) ทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้ในสาขาที่หลากหลาย (ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.6 รวมไปถึงได้รับแรงบันดาลใจในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในสายวิชาหรือชีวิตประจำวันของตน (ความพึงพอใจที่อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 และ 29.6 ตามลำดับ) และอยากให้มีการ WITThai ต่อไป (ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.1)

ประกอบกับผลการสำรวจความคิดเห็นจากข้อคำถามปลายเปิด ผู้ฟังได้ให้ความเห็นว่าการรับฟังรายการ WITThai มีส่วนทำให้ผู้ฟังรู้จักผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น จากความเห็นที่ว่า “ได้แรงบันดาลใจและในอนาคตถ้าหากต้องการความรู้เฉพาะด้าน ก็คิดว่าควรไปขอความรู้จากผู้วิจัยท่านใด” ทำให้ผู้ฟังเข้าใจกระบวนการทำงานของผู้วิจัยมากขึ้น เช่นความเห็น “ได้เข้าใจการทำงานของผู้วิจัยอย่างเห็นภาพ รับรู้ความก้าวหน้าของงานวิจัยในประเทศ” ชื่นชมและภูมิใจในความสามารถของผู้วิจัย เห็นความเชื่อมโยงของงานวิจัยกับความเป็นไปในสังคม เช่นจากความเห็น “เปิดโลกของการรับรู้ความเป็นไป และความเป็นอยู่ของโลกนักวิทยาศาสตร์และผู้วิจัยในเมืองไทยมากขึ้น โลกกำลังหมุนพร้อมกับที่ประเทศไทยกำลังหมุน” ได้รู้งานวิจัยที่มีประโยชน์ต่อบ้านเมือง แต่ก่อนคิดว่ามีแต่งานวิจัยที่วิจัยแล้วเก็บเข้ากรุ ทำให้อยากสนับสนุนผู้วิจัย

มากขึ้น” “ทราบผลงานของผู้วิจัยไทย ยอมรับว่าแปลกใจมาก งานวิจัยแต่ละชิ้นล้วนมีประโยชน์ แปลกใจที่เราไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย” “WITThai ทุกตอนมีประโยชน์ถือเป็นการประชาสัมพันธ์งานวิจัยไทยสู่คนไทยที่ตีมาก ๆ” “ขนาดเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอง ยังไม่รู้เลยว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีงานวิจัยดี ๆ สนับสนุนให้มีต่อไปค่ะ”

ตัวอย่างความคิดเห็นจากข้อคำถามปลายเปิดนั้น แสดงให้เห็นว่าหลังรับฟังรายการ WITThai ผู้รับฟังรายการเกิดทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยไทยและ สกว. เกิดการตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคม ทั้งในแง่ของการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานวิจัยไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ควรให้การสนับสนุนการจัดทำโครงการผลิตสื่อเช่นนี้ต่อไป รวมถึงสนับสนุนในเรื่องเครื่องมืออุปกรณ์เครื่องเสียงที่มีคุณภาพดี เพื่อให้การบันทึกเทปสัมภาษณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรให้มีผลงานวิจัยที่คัดมานำเสนอในหลากหลายสาขาวิชายิ่งขึ้น

ความคิดเห็นของผู้เรียบเรียงบทความวิจัย

สำหรับประเทศไทย คำว่า “พอดแคสต์” อาจเป็นคำที่ไม่คุ้นหูสำหรับคนส่วนใหญ่ แต่ไม่นับเป็นคำใหม่ในกลุ่มผู้ที่นิยมใช้สื่อโซเชียลมีเดีย อาทิ ทวิตเตอร์ (Twitter) เฟสบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) ย่อมเคยผ่านตาและเข้าใจในความหมายของคำดังกล่าว เนื่องจากผู้ผลิตรายการพอดแคสต์มักจะทำประชาสัมพันธ์รายการโดยแชร์ลิงก์หรือใส่ที่อยู่ตำแหน่งของเว็บไซต์ (URL) ที่เชื่อมโยงไปยังรายการได้ และแม้จะไม่มี การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อกระแสหลัก แต่พบว่าไทยมีรายการพอดแคสต์อยู่จำนวนไม่น้อย ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะรายการพอดแคสต์ที่ผลิตโดยหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา เช่น 1) รายการ WITcast รายการ WITThai by สกว. และ Research Café by สกว. ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) 2) รายการ Future Changer Podcast ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และ 3) รายการ Podcast รู้กฎหมายง่ายนิดเดียว และ Podcast เล่าขานงานวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นต้น นอกจากรายการที่กล่าวถึงข้างต้นยังมีรายการพอดแคสต์ที่ผลิตโดยสำนักข่าวออนไลน์และกลุ่มผู้ที่มีความสนใจเฉพาะด้านที่เป็นผู้ผลิตอิสระอีกหลายราย

ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีสถานีพอดแคสต์ (Podcast Station) ซึ่งมีรายการย่อยภายใต้สังกัดสถานี ทำให้สามารถสันนิษฐานจากจำนวนรายการพอดแคสต์ที่มีเพิ่มมากขึ้นได้ว่าคนไทยเริ่มให้ความสนใจกับสื่อทางเลือกดังกล่าวเพิ่มขึ้น เนื่องจากพอดแคสต์นั้นตอบโจทย์ความต้องการของผู้ฟังทั้งเรื่องการเข้าถึง รูปแบบเนื้อหา และระยะเวลาในกลุ่มผู้นิยมใช้สื่อโซเชียลมีเดีย กลุ่มคนที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบแต่ยังคงต้องการบริโภคข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และกลุ่มผู้ที่สนใจเนื้อหาเฉพาะทาง จึงเป็นที่น่าจับตามองว่าพอดแคสต์อาจกลายเป็นสื่อทางเลือกที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในอนาคต

อนึ่ง รายการพอดแคสต์นั้นมีรูปแบบที่เหมาะสมกับการนำเสนอองค์ความรู้ที่มีความซับซ้อนและมีปริมาณเนื้อหาเป็นจำนวนมาก อาทิ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ให้ผู้ฟังสามารถทำความเข้าใจได้โดยง่ายและภายในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้นผู้เรียบเรียงบทความวิจัยจึงมีความเห็นว่าสถาบันการศึกษา ห้องสมุด และหน่วยงานด้านการวิจัย สามารถนำพอดแคสต์ไปใช้เป็นหนึ่งในช่องทางในการเผยแพร่องค์ความรู้

ด้านงานวิจัยสู่นักเรียน นักศึกษา เยาวชนและบุคคลทั่วไป ควบคู่ไปกับช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการ ในแบบรูปเล่ม แบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-books) การจัดนิทรรศการ การเสวนาทางวิชาการ และกิจกรรม อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

แทนไท ประเสริฐกุล, อัจฉรงค์ จันทมาศ, และ ลินินา พุทธิธาร. (2559). รายงานวิจัย เรื่อง การใช้สื่อ PODCAST และรายการ WITCAST เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกว. ออกสู่ประชาชนผู้ใฝ่รู้ ทั่วไป. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บทความที่น่าสนใจ

องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace)

เรียบเรียงโดย ลีฐิสรา กระแสร์สุนทร

ที่มา: การทำงานอย่างมีความสุข, โดย ธนาคารอมสิน, 19 มิถุนายน 2562, สืบค้นจาก <https://www.gsb.or.th/blogs/10-ข้อคิดที่ได้จากชีวิต/>

ความสุขของมนุษย์มีหลากหลายรูปแบบ หากนับตั้งแต่วัยเด็กความสุขในช่วงเวลานั้น คือ การได้เล่น ได้เรียนรู้และได้สนุกสนานกับเพื่อน ๆ พอเติบโตเข้าสู่วัยทำงานสิ่งหนึ่งที่เกือบทุกคนปรารถนา คือ ความสุขในการทำงาน (Happy at work) ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคลากรทุกคนในองค์กรปรารถนา ซึ่งหากได้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำให้บุคลากรมีความรู้สึกมีความสุขในการทำงานจะช่วยให้คุณเหล่านั้นเกิดความรู้สึกผูกพัน สนุกสนาน ช่วยให้เปลี่ยนความรู้สึกจากการมาทำงานปกติกลายเป็นการมาร่วมสนุกกับเพื่อนร่วมงานในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร ดังนั้น หากองค์กรใดสามารถทำให้สมาชิกมีความสุขในการทำงานเพิ่มขึ้นได้มากเพียงใด โอกาสที่องค์กรนั้นจะประสบความสำเร็จได้ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น แต่จากสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตามความเจริญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ส่งผลกระทบต่อเชื่อมโยงถึงกันระหว่างบุคคล ครอบครัว สังคม องค์กรและประเทศ ด้วยสาเหตุของการพัฒนาที่มีเป้าหมายเพียงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นที่ตั้ง มุ่งตอบสนองความพึงพอใจของปัจเจกบุคคลและกลุ่มเป้าหมายเพียงบางส่วน ขาดการคำนึงถึงหลักคุณธรรมและจริยธรรม จึงส่งผลกระทบต่อพัฒนาองค์กรให้มีความสุขและความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนได้

ปัจจุบันทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนมีการให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลมากยิ่งขึ้น นั่นคือความสุข เพื่อมุ่งไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งความสุข” คือ องค์กรที่สามารถกระตุ้น จูงใจ สร้างความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้กับทุกคนในองค์กร สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร พร้อมปฏิบัติภารกิจขององค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ ปัจจัยที่จะทำให้บุคลากร

สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย โดยแต่ละปัจจัยมีอัตราส่วนที่ส่งผลให้เกิดความสุขแตกต่างกัน เรียงตามลำดับได้ ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ การที่บุคคลได้ปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความถนัดหรือความชอบ มีผลต่อความสุข ร้อยละ 26.2
2. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและเจ้านาย การที่บุคคลเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานและเจ้านาย รวมถึงสามารถทำงานเป็นทีมได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ มีผลต่อความสุข ร้อยละ 25.4
3. ค่าตอบแทน การที่บุคคลได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างที่เหมาะสม มีการปรับฐานเงินเดือนที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า มีผลต่อความสุข ร้อยละ 20.8
4. ช่วงเวลาในการทำงาน การมีระยะเวลาในการทำงานที่เหมาะสม ช่วยสร้างเสริม Work-Life Balance การมีเวลาให้กับครอบครัวหรือทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ มีผลต่อความสุข ร้อยละ 19.4
5. สิทธิประโยชน์และผลตอบแทนอื่น ๆ การได้รับสวัสดิการหรือสิทธิพิเศษที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่การงาน เช่น การได้รับความคุ้มครองทั้งตนเองและครอบครัว การมีสิทธิรักษาพยาบาล มีผลต่อความสุข ร้อยละ 18.6

ในส่วนองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) มีดังนี้

1. สุขภาพดี (Happy Body) คือ การมีสุขภาพที่แข็งแรงทั้งกายและใจ โดยเริ่มจากตนเอง ด้วยการดูแลสุขภาพร่างกายให้มีความแข็งแรง แบ่งเวลาไปออกกำลังกาย รู้จักบริหารเวลาให้เหมาะสมกับชีวิต รวมไปถึงการรู้จักการใช้ชีวิตให้มีความสุข

2. รู้จักผ่อนคลาย (Happy Relax) คือ รู้จักผ่อนคลายสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ด้วยการหาเวลาทำกิจกรรมที่ชื่นชอบ และหาเวลาไตร่ตรองทางออกของปัญหาต่าง ๆ หรือทำกิจกรรมส่วนตัวอื่น ๆ ซึ่งการทำเช่นนี้อาจช่วยให้ค้นพบสิ่งดี ๆ เพื่อนำมาต่อยอดในการทำงานได้

3. มีคุณธรรม (Happy Soul) คือ มีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต มีการละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำของตนเอง กล่าวคือ รู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี มีคุณธรรมนำทางชีวิต การไม่คดโกง ไม่เชื่อตรงทั้งทางตรงและทางอ้อม การรู้จักมีความเมตตา มีความยุติธรรม ละอายต่อใจตนเองหรือผู้อื่น การรู้จักคุณธรรมจริยธรรมในสังคมและในองค์กร

4. การรู้จักใช้เงิน (Happy Money) คือ การทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเอง รู้จักการเก็บออมเงิน หลีกเลี่ยงการสร้างภาระหนี้สินที่ไม่จำเป็น รวมไปถึงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ รู้จักยับยั้งต่อสิ่งเร้าในสังคม ไม่ตามกระแสจนเกินไป โดยใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

5. ครอบครัวดี (Happy Family) คือ การรู้จักสร้างครอบครัวให้เกิดความอบอุ่นและมั่นคง เพราะการสร้างครอบครัวให้อบอุ่นจะเป็นเกราะป้องกันที่สำคัญที่สุด โดยครอบครัวที่อบอุ่นจะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตทั้งต่อตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

6. มีน้ำใจ (Happy Heart) คือ การมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงานหรือบุคคลทั่วไปที่ตกทุกข์ได้ยาก ด้วยการหยิบยื่นสิ่งที่จะช่วยเหลือหรือทำให้ได้เป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทรระหว่างกัน

7. ใฝ่หาความรู้ (Happy Brain) คือ การหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อนำไปใช้ในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ เพราะการมีความรู้มากขึ้นจะทำให้เป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น รู้จักวิธีรับมือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อหน้าที่การงาน ความเจริญเติบโต ความมั่นคงในสายอาชีพ ซึ่งจะยังประโยชน์ไปถึงองค์กรได้ในที่สุด

8. สังคมดี (Happy Society) จำเป็นต้องมี 3 สิ่งที่สำคัญต่อไปนี้

- สมาชิกในองค์กร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักและเคารพในกฎระเบียบและวัฒนธรรมขององค์กร
- อาคาร/สถานที่ทำงาน ต้องมีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นและเพียงพอ
- ผู้บริหาร/ผู้บังคับบัญชา ต้องมีคุณสมบัติในการบริหาร มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักการครองตน ครองคนและครองงาน รวมไปถึงมีธรรมาภิบาล

สำหรับกระบวนการในการสร้างองค์กรแห่งความสุขนั้น ควรเริ่มจากการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม บุคคลและชุมชน อีกทั้งผู้บริหารจะต้องแสดงภาวะผู้นำและสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกคนในองค์กรที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งความสุข โดยการที่ทุกคนในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้เกิดองค์กรแห่งความสุขได้อย่างแท้จริง จึงอาจกล่าวได้ว่าการสร้างองค์กรแห่งความสุขจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของแต่ละองค์กร และไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุด (No One Best Way) ทั้งนี้ การที่องค์กรใดสามารถสร้างและนำแนวทางขององค์กรแห่งความสุขไปปฏิบัติได้ จะส่งผลให้องค์กรนั้น ๆ มีความสุขและสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีความยั่งยืน สิ่งสำคัญ คือ การสร้างองค์กรแห่งความสุขต้องสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของบุคลากรและผู้บริหาร โดยสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม บุคคลและชุมชน การสร้างองค์กรแห่งความสุขประกอบด้วย การป้องกัน การสนับสนุน และการส่งเสริมทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมของผู้ปฏิบัติงาน โดยที่องค์กรจะทำการวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน ซึ่งเป็นการใช้ความรู้สึกของมนุษย์หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาทำการตรวจสอบ ได้แก่

1) สภาพทางโครงสร้าง อากาศ การจัดวางเครื่องมือ เฟอร์นิเจอร์ เคมีภัณฑ์และกระบวนการที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานที่ส่งผลต่อความปลอดภัย จิตใจ สุขภาพ และความเป็นอยู่ของผู้ปฏิบัติงาน

2) สภาพทางสังคมขององค์กร ประกอบไปด้วยวัฒนธรรมการทำงาน ทักษะคิด คุณค่า ความเชื่อ และแนวทางในการปฏิบัติขององค์กรที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ทั้งทางกายภาพ จิตใจ และอารมณ์ของผู้ปฏิบัติงาน

3) สุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงาน การให้บริการ ข้อมูล ข่าวสาร ทรัพยากรและความยืดหยุ่นทางด้านสุขภาพ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีการดำเนินชีวิตที่ดีและมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์

4) ชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้อาศัยอยู่ในชุมชน ดังนั้น สุขภาพของผู้ปฏิบัติงานจะเป็นสิ่งที่สะท้อนสภาพทั้งทางกายภาพและสังคมของชุมชนด้วยเช่นกัน

2. การให้ความสำคัญ ภาวะผู้นำและความเชื่อมั่นในการสร้างองค์กรแห่งความสุข ซึ่งผู้บริหารในองค์กรจะต้องให้ความสำคัญโดยแสดงภาวะผู้นำที่มีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ และแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สอดคล้องต่อการขับเคลื่อนการสร้างองค์กรแห่งความสุขให้บรรลุผลสำเร็จ โดยต้องมีการกำหนดลำดับขั้นตอนในการสร้างองค์กรแห่งความสุข ทั้งนี้ การดำเนินงานของกระบวนการด้วยวิธีการแทรกซึมเข้าไปในระบบทั่วทั้งองค์กร ผ่านการส่งสัญญาณที่ชัดเจนจากผู้บริหารไปยังหัวหน้างานและบุคลากรเพื่อให้มีการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลไปยังวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นพื้นฐานของความเชื่อมั่นในความร่วมมือกันเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงไปสู่องค์กรแห่งความสุข

3. การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหาร หัวหน้างาน และบุคลากรถือเป็นส่วนสำคัญต่อการกระตุ้นกระบวนการวางแผนและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านความสัมพันธ์ในการทำงาน การทำงานภายในองค์กร การออกแบบงานและปริมาณ นโยบายและการปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ และระบบการจัดการผลการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินการในแต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์ต่อกันและสนับสนุนต่อผลการดำเนินงานของบุคลากรในทางบวกต่อองค์กร อย่างไรก็ตาม องค์กรที่มีขนาดใหญ่ควรมีการกำหนดทีมงานให้มีความหลากหลายซึ่งมาจากหลายภาคส่วน ขณะที่องค์กรขนาดเล็กอาจพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก ทั้งนี้ องค์การอนามัยโลกได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของกระบวนการสร้างองค์กรแห่งความสุขนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำในการรับผิดชอบและการให้คำมั่นสัญญา 2) ความเกี่ยวข้องของผู้ปฏิบัติงานและผู้ดำเนินการ 3) จริยธรรมขององค์กรและการปฏิบัติตามกฎระเบียบ 4) ความเป็นระบบที่มีกระบวนการที่ครอบคลุมและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ 5) ความยั่งยืนในการดำเนินการและการบูรณาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนในองค์กรจะต้องร่วมมือกันในการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เริ่มแรกเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและทำให้เป็นองค์กรแห่งความสุข โดยสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ภาวะผู้นำในการริเริ่มและดำเนินการอย่างเข้มแข็ง ซึ่งจะทำให้กระบวนการดังกล่าวประสบความสำเร็จ อีกทั้งการที่ทุกคนในองค์กรได้มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว ยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของความสำเร็จร่วมกัน อันจะเป็นการสร้างความรักและศรัทธาของคนในองค์กร การดำเนินการดังกล่าวยังดำเนินไปภายใต้หลักของจริยธรรมองค์กรและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงควรมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งกระบวนการ จึงจะสามารถสร้างองค์กรแห่งความสุขได้อย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) คือ สถานที่ทำงานที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม ทั้งทางด้านกายภาพ สังคมและชุมชนโดยรอบ ที่เอื้อต่อการทำงาน การมีสุขภาพที่ดี รวมไปถึงช่วยเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับบุคลากรทุกคน โดยมีองค์ประกอบสำคัญในการเป็นองค์กรแห่งความสุข ได้แก่ บุคลากรมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง อันเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ จิตใจและสังคม สุขภาวะของสถานที่ทำงาน ซึ่งจะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย รวมไปถึงมีการป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพ และเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงาน อันจะนำมาซึ่งความกระตือรือร้น การมองโลกในแง่ดี และความพึงพอใจในการทำงาน ขณะที่กระบวนการสร้างองค์กรแห่งความสุขนั้น มุ่งเน้นการป้องกัน สนับสนุน และส่งเสริมทั้งทางด้านกายภาพ จิตใจและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารองค์กรต้องให้ความสำคัญด้วยการแสดงภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ที่ดีและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนการสร้างองค์กรแห่งความสุข โดยที่ทุกคนในองค์กรต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และร่วมกันปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันส่งผลต่อความสุขในการทำงาน การสร้างสมดุลในการใช้ชีวิต ซึ่งจะสะท้อนไปสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขได้ในท้ายที่สุด

ดังนั้น องค์กรภาครัฐจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการนำแนวคิดการสร้างองค์กรแห่งความสุขไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ในองค์กรรัฐเกิดความสุขในการทำงาน และเมื่อเจ้าหน้าที่มีความสุขในการทำงานก็จะนำส่งความสุขต่าง ๆ ผ่านไปยังการให้บริการสาธารณะที่ดีขึ้นสู่ประชาชนได้ในที่สุด

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข, สำนักงานรัฐมนตรี. (26 สิงหาคม 2559). การสร้างเสริมองค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace). สืบค้น 7 มิถุนายน 2565 จาก <http://kmops.moph.go.th/index.php/km-test/2012-09-19-04-22-45/362-happy-workplace>

ก้านทอง บุหระ. (21 พฤศจิกายน 2560). องค์กรแห่งความสุข: แนวคิด กระบวนการ และบทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์. สืบค้น 7 มิถุนายน 2565 จาก <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/viewFile/1067/1019>

ขวัญเมือง บวรอัศวกุล. (ม.ป.ป.). การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตกับการทำงานอย่างมีความสุข. สืบค้น 8 มิถุนายน 2565 จาก <http://tpso4.m-society.go.th/index.php/th/tpso-news/2017-05-16-15-16-27/43-happy-workplace-8>

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะแพทยศาสตร์. (21 มกราคม 2564). ความสุขในการทำงาน. สืบค้น 7 มิถุนายน 2565 จาก <https://w2.med.cmu.ac.th/suandok-variety/other/5336/>

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กองกลาง. (ม.ป.ป.). Happy 8 Happy Workplace การสร้างสุขในองค์กร. สืบค้น 7 มิถุนายน 2565 จาก <http://cado.mnre.go.th/th/view/?file=oJM3MRkjoF5aZ>

ภาพอ้างอิง

ธนาคารออมสิน. (19 มิถุนายน 2562). การทำงานอย่างมีความสุข. สืบค้น 7 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.gsb.or.th/blogs/10-ข้อคิดที่ได้จากชีวิต/>

รอบโลกวิจัย

วิจัยพบ “ภาวะ Long COVID” ทำให้สมองเล็กลง

เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์

Source: Brain Changes Seen After Mild COVID Infection, by J. George, 2022, Retrieved from <https://www.medpagetoday.com/neurology/generalneurology/97532>

Long COVID เป็นอาการเจ็บป่วยที่มีลักษณะคล้ายช่วงที่รักษาตัวจากการติดเชื้อโควิด 19 ซึ่งมีโอกาสเกิดกับผู้ติดเชื้อที่รักษาหายแล้วร้อยละ 30–50 สาเหตุที่ทำให้ร่างกายเกิดภาวะ Long COVID ยังไม่ชัดเจน แต่จากข้อมูลที่มีอยู่ ณ ปัจจุบันคาดว่าเป็นภาวะที่อาจเกิดจาก 3 สาเหตุที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) เชื้อไวรัสเข้าไปทำลายสมดุระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ทำให้เกิดความผิดปกติขึ้น 2) ติดเชื้อไวรัสแล้วร่างกายถูกกระตุ้นให้สร้างภูมิคุ้มกันและสารอักเสบมากขึ้น จนไปทำลายการทำงานของระบบอวัยวะต่าง ๆ และ 3) ผลกระทบหลังการเจ็บป่วยรุนแรง (Post-Critical Illness) ซึ่งผู้ป่วยที่มีการเจ็บป่วยรุนแรงจะมีการทำลายของระบบหลอดเลือดขนาดเล็ก (Microvascular Injury) รวมถึงมีความผิดปกติของสมดุเกลือแร่และสารน้ำในร่างกาย จึงทำให้ระบบต่าง ๆ ในร่างกายมีการทำงานที่ผิดปกติหลังจากผ่านพ้นการเจ็บป่วยดังกล่าว

การเรียกชื่อภาวะที่พบผลกระทบระยะยาวของการติดเชื้อโควิด 19 มีชื่อเรียกที่ต่างกันไป อาทิ Long COVID Post-COVID condition Long-haul COVID Post-acute COVID-19 Post-COVID-19 syndrome หรือ Chronic COVID โดยภาวะที่พบ คือ มีอาการผิดปกติยาวนานกว่า 4 สัปดาห์ ทั้ง ๆ ที่โดยทั่วไปแล้วเชื้อโควิด 19 มักจะตายไปในไม่กี่สัปดาห์หลังการติดเชื้อ โดยในแต่ละรายจะมีอาการที่แตกต่าง

กันออกไป ส่งผลให้ผู้ที่หายป่วยบางรายยังไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้เหมือนเดิม และอาจมีอาการต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ภาวะ Long COVID ถูกแบ่งเป็น 3 ประเภทตามลักษณะอาการ ดังนี้

1. ภาวะที่ผู้ป่วยมีอาการใหม่หรืออาการเดิมไม่หายไป (New or ongoing symptoms) คือ การที่ผู้ป่วยโรคโควิด 19 มีอาการยาวนานต่อเนื่องไปเป็นระยะเวลาหลายเดือนหลังจากติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นครั้งแรก มักพบในคนไข้อาการรุนแรงตั้งแต่ต้น และทวีคูณความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเมื่อออกกำลังกายหรือใช้สมาธิจดจ่อมาก ๆ จากข้อมูลของโรงพยาบาลรามาริบัติพบว่ามีอาการอ่อนเพลียเหนื่อยล้าร้อยละ 58 ความดันเลือดสูงร้อยละ 1 ผม่วร้อยละ 25 ตาแดงร้อยละ 6 ปวดลำร้อยละ 11 แน่นหน้าอกร้อยละ 16 คลื่นไส้ร้อยละ 16 ปวดข้อเข่าร้อยละ 19 โรคระบบทางเดินอาหารร้อยละ 12 หนาวสั่นร้อยละ 7 ซุปพอมร้อยละ 12 ไอจามร้อยละ 19 หูตึงเฉียบพลันร้อยละ 15 หายใจติดขัดร้อยละ 24

2. ภาวะที่ผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความผิดปกติในหลายอวัยวะ (Multi organ effects) คือ การที่ผู้ป่วยนั้นมีอาการผิดปกติเกี่ยวเนื่องกับอวัยวะหลายส่วนในร่างกาย โดยมีสาเหตุจากปฏิกิริยาทางสรีรวิทยาที่รุนแรงอย่าง Cytokine Storm ที่ร่างกายของผู้ป่วยโควิด 19 ไม่สามารถควบคุมการหลั่งสารในระบบภูมิคุ้มกันกลุ่ม Cytokine ได้ ส่งผลให้เนื้อเยื่อของอวัยวะหลายส่วนถูกทำลายโดยระบบภูมิคุ้มกันของตัวเอง มักพบมากที่บริเวณเนื้อเยื่อหัวใจ ปอด ไต สมอง และผิวหนัง และในเด็กอาจพบการเกิดโรค Multisystem Inflammatory Syndrome in Children Associated with COVID-19 (MIS-C) ที่มีอาการโรคคาวาซากิ (Kawasaki Disease) คือ เกิดการอักเสบในหลายอวัยวะ มีไข้สูง ผื่นขึ้น ตาแดง ต่อมน้ำเหลืองโต อาจเกิดขึ้นได้ในขณะที่ติดเชื้อโควิด 19 อยู่หรือหลังหายทันที โดยโรคนี้อาจมีผลกระทบต่อหลายอวัยวะ (Multi organ effects) ในระยะยาวได้

3. ผลกระทบระยะยาวจากการนอนโรงพยาบาลและการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มักเกิดในกลุ่มผู้ป่วยโควิด 19 ที่มีการนอนโรงพยาบาล โดยเฉพาะห้องผู้ป่วยหนัก (ICU) ที่ส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจ อาจทำให้แขนขาไม่มีแรงและยังคงรู้สึกเหนื่อยล้าอยู่ แม้จะไม่มีเชื้อโควิดอยู่แล้ว ในบางกรณีอาจมีผลต่อการคิดและคำพูดนำไปสู่ภาวะที่มีอาการผิดปกติทางจิตใจหลังจากประสบเหตุการณ์รุนแรง (Post-Traumatic Stress Disorder: PTSD) อาทิ การได้รับการใส่ท่อช่วยหายใจ หรือถูกปั๊มหัวใจในการช่วยชีวิตส่งผลให้เกิดความเครียดฉับพลันและอาจสะสมอย่างต่อเนื่อง

นอกจากผลกระทบของภาวะ Long COVID ทั้ง 3 ประเภทข้างต้นแล้ว นักวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการสแกนสมองของคนอายุ 51-81 ปี จำนวน 785 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ติดเชื้อ 401 คน และอีก 384 คนไม่เคยติดเชื้อโควิด 19 ผลการศึกษาพบว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่เคยติดเชื้อแล้ว กลุ่มผู้ที่ “ติดโควิด” มีภาวะ “สมองเล็กลง” หรือมีการหดตัวของสมองโดยรวมมากกว่า นอกจากนี้ ยังพบการหดตัวของสมองส่วนเนื้อสีเทา (Gray Matter) พบความเสียหายของเนื้อเยื่อบริเวณที่เชื่อมโยงกับการรับกลิ่นและสมรรถภาพของจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายเรื้อรังเป็นเวลาหลายเดือนหลังจากการติดเชื้อครั้งแรก ผลการสแกนปรากฏให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสมองหลังติดเชื้อโควิด 19 ดังนี้

1. ความหนาของสมองส่วนสีเทาลดลง มีความเปลี่ยนแปลงของเนื้อเยื่อในออร์บิโทฟรอนทัลคอร์เท็กซ์ (Orbitofrontal Cortex) และพาราฮิปโปแคมปัล ไจรัส (Parahippocampal Gyrus) โดย

ออร์บิโทฟรอนทัล คอร์เท็กซ์เป็นส่วนหนึ่งของสมองที่ควบคุมอารมณ์ ความผันผวนของอารมณ์ ความรู้สึกเศร้า ทั้งยังเกี่ยวข้องกับการทำงานทางปัญญาและการตัดสินใจ ส่วนพาราฮิปโปแคมปัส ไซรัสมีบทบาทในการควบคุมอารมณ์ ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในด้านความจำ การรับรู้และการประมวลผล

2. ความเสียหายของเนื้อเยื่อในบริเวณที่เชื่อมต่อกับเยื่อหุ้มสมองส่วนที่เชื่อมโยงกับการรับกลิ่น ส่งผลให้รับกลิ่นไม่ได้หรือรับกลิ่นได้ลดน้อยลง

3. ขนาดสมองโดยภาพรวมลดลงอย่างมาก เมื่อเทียบกับผลการสแกนก่อนติดเชื้อโควิด 19

นักวิจัยกล่าวว่า แม้ว่าผลกระทบดังกล่าวปรากฏเด่นชัดในกลุ่มผู้สูงอายุที่ติดเชื้อโควิด 19 ที่อายุ 70 ปีขึ้นไป แต่พบว่า ผู้ที่มีอาการเล็กน้อยก็มีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเช่นกัน ศาสตราจารย์กเวนาเอลล์ ดูโอด (Prof. Gwenaëlle Douaud) หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่ติดเชื้อแม้จะมีผู้ที่ติดเชื้อไม่รุนแรงมาก ถึงร้อยละ 96 แต่พบว่ากลุ่มนี้มีการสูญเสียปริมาตรสมองเนื้อสีเทา มีความเสียหายของเนื้อเยื่อ และมีการเสื่อมสภาพของจิตใจดังกล่าวกว่า ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับสมองส่วนดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การหดตัวของสมองปกติไม่ใช่เรื่องแปลก สมองของมนุษย์จะหดตัวเมื่อมีอายุมากขึ้น และคนเราจะสูญเสียสมองส่วนสีเทาทุกปี โดยเฉลี่ยระหว่างร้อยละ 0.2-0.3 ต่อปี แต่ผลการศึกษาที่ค้นพบแสดงให้เห็นว่า การติดเชื้อโควิด 19 จะทำให้สูญเสียสมองส่วนสีเทากระหว่างร้อยละ 0.2-2 นั่นหมายถึงว่า การติดเชื้อโควิด 19 อาจทำให้สมองของมนุษย์เล็กกลงในไม่กี่เดือน จากเดิมที่ต้องใช้เวลา 1-10 ปีตามธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเรื่องดังกล่าวคงต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถสรุปยืนยันภาพรวมได้ต่อไป โดยต้องศึกษาว่ามีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องอีกหรือไม่ อาทิ ปัจจัยด้านสายพันธุ์ของโควิด 19 ทั้งยังไม่ได้ทำการศึกษาเพิ่มว่าวัคซีนโควิด 19 สามารถป้องกัน รักษาการสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสมองได้หรือไม่

นอกจากนี้ ผลการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ดมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งทำวิจัยโดยกรมการแพทย์ และพบว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้มีผู้ป่วยบางรายได้รับผลกระทบหลังติดเชื้อโควิด คือ อาการสมองเสื่อมถอย มักพบในช่วง 1-6 เดือนหลังจากติดเชื้อโควิด 19 ซึ่งเป็นภาวะที่สมรรถภาพการทำงานของสมองถดถอย ในด้านสมาธิ ทักษะในการตัดสินใจ การวางแผน และความจำระยะสั้น โดยในเบื้องต้นจะมีการสมองล้า (Brain fog) รู้สึกตื้อ มึน ไม่สามารถจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ส่งผลกระทบต่อการทำกิจวัตรประจำวัน การทำงาน หรือการเข้าสังคมทำให้ส่งผลเสียในระยะยาว ปัจจัยเสี่ยงเกิดจากผู้ป่วยมีโรคทางระบบประสาทและสมองอยู่เดิม อาทิ โรคหลอดเลือดสมอง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีโรคร่วมหลายอย่าง เมื่อเกิดการติดเชื้อโควิด 19 แบบเฉียบพลันและมีอาการรุนแรง จะทำให้มีภาวะขาดออกซิเจน ส่งผลให้ผู้ป่วยมีภาวะซึมเศร้าและวิตกกังวล มีอาการทางระบบประสาทและสมองเสื่อมถอย โดยอาการดังกล่าวสามารถดีขึ้นเองได้เมื่อเวลาผ่านไป ดังนั้น การดูแลตัวเองภายหลังการติดเชื้อโควิด 19 จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ลดการเกิดของภาวะสมองเสื่อมถอย คือ รักษาสุขภาพโดยรวมให้แข็งแรง ทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ทำกิจกรรมที่มีส่วนในการกระตุ้นสมอง เช่น หมากรูก อักษรไขว้ เป็นต้น รับประทานยาและติดตามการรักษาโรคประจำตัวอย่างต่อเนื่อง แต่หากพบว่าอาการยังไม่ดีขึ้นภายในระยะเวลา 6 เดือน ควรพบแพทย์เฉพาะทางเพื่อทำการรักษาตามแนวทางที่เหมาะสม

ภาวะ Long COVID จึงเป็นเรื่องอันตรายหรือพึงระวังที่สามารถเกิดขึ้นกับผู้ที่หายจากการติดเชื้อโควิด 19 โดยมีโอกาสเป็นได้ถึงร้อยละ 30–50 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานดำเนินชีวิตประจำวัน ในกรณีที่มีอาการป่วยทางสมองเรื้อรังจนอาจเข้าข่ายคนพิการ รัฐบาลสหรัฐอเมริการายงานว่าปัจจุบันชาวอเมริกันมีภาวะ Long COVID หลังจากติดเชื้อไวรัสโคโรนา ที่ส่งผลกระทบต่อประชากรในวัยผู้ใหญ่เกือบร้อยละ 7 ได้สร้างความสูญเสียด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศคิดเป็นมูลค่าราว 386,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสูญเสียรายได้เพราะขาดงาน และค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลจากอาการโควิดระยะยาว ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีแนวคิดการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยรัฐบัญญัติคนพิการ (Americans with Disabilities Act) กล่าวถึงอาการ Long COVID เกี่ยวกับภาวะสมองล้าที่อาจมีความรุนแรงจนเข้าข่ายพิการ ให้สามารถเข้าถึงสิทธิและทรัพยากรที่กำหนดไว้ภายใต้กฎหมายคนพิการ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในสถานที่ทำงานและโรงเรียน ตลอดจนระบบบริการสุขภาพเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี อย่างไรก็ตาม มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายได้กำหนดเพิ่มเติมว่าภาวะ Long COVID ไม่ถือเป็นความพิการโดยอัตโนมัติ โดยกระทรวงสาธารณสุขระบุว่าจะต้องประเมินเป็นรายบุคคลเพื่อตัดสินว่าอาการ Long COVID ของบุคคลหนึ่งหรืออาการใด ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อการทำงานดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ซึ่งถือเป็นแนวทางให้ผู้ป่วยภาวะ Long COVID อาจมีสิทธิได้รับการปรับสภาพแวดล้อมเพิ่มเติมตามสมควรในที่ทำงานหรือที่โรงเรียน ตลอดจนได้รับสิทธิเข้าถึงทรัพยากรในชุมชนที่ช่วยในเรื่องการรักษาพยาบาลและที่อยู่อาศัยมากขึ้น ดังนั้น มาตรการเยียวยาทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกาจึงเป็นกรณีตัวอย่างที่ศึกษาที่มีความน่าสนใจที่จะเป็นต้นแบบหรือแนวทางให้กับประเทศไทยเพื่อหากกลไกที่เหมาะสมในการดูแลผู้ป่วยภาวะ Long COVID ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากภาวะ Long COVID ทั้งในระดับบุคคล และระดับประเทศที่อาจส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม เพื่อประกอบการพิจารณาออกมาตรการให้คนไทยมีสิทธิในลักษณะเดียวกัน โดยควรเป็นการวิจัยภายใต้ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อาทิ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกอย่างรอบด้าน และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานเชิงนโยบายให้ไปสู่เชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ คงจันทร์. (6 ตุลาคม 2564). **ลองโควิด (Long COVID) ผลกระทบระยะยาวจากโรคโควิด-19**. สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/long-covid>
- งานวิจัยอ็อกซ์ฟอร์ดชี้ ติดเชื้อโควิด-19 ทำให้ “สมองเล็กลง”. (2 เมษายน 2565). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.pptvhd36.com/health/news/422>
- เจอไม่จบ “ติดโควิด” อาการ “สมองเล็กลง” ในไม่กี่เดือน จาก 1–10 ปีตามธรรมชาติ. (4 เมษายน 2565). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.komchadluek.net/covid-19/510376>
- นพ.ธีระ เผยผลการศึกษาผู้เคยติดโควิด 401 ราย พบ 386 ราย สมองเล็กลง ความจำเสื่อม. (8 มีนาคม 2565). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.nationtv.tv/news/378865979>

ไบเดนผลักดันช่วยเหลือผู้ป่วย ‘Long COVID’ ให้ได้รับสิทธิตามกฎหมายแบบเดียวกับผู้พิการ.

(27 กรกฎาคม 2564). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://thestandard.co/biden-says-long-covid-could-qualify-disability-under-federal-law/>

ไบเดนตั้งทีมช่วยชาวอเมริกันต่อสู้ภาวะโควิดระยะยาว. (6 เมษายน 2565). สืบค้น 7 เมษายน 2565 จาก <https://www.voathai.com/a/biden-launches-u-s-plan-to-help-americans-struggling-with-long-covid/6516585.html>

พบผู้ป่วยมีอาการ “สมองเสื่อมถอย” หลังติดโควิด. (2 กุมภาพันธ์ 2565). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.posttoday.com/social/general/674670>

พรรณพิศ สุวรรณกุล. (ม.ป.ป.). **LONG COVID เรื่องต้องรู้เมื่อหายจากโควิด-19.** สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.bangkokhospital.com/content/long-covid>

แพทย์สหรัฐฯ เผย Long COVID ส่งผลเสีย "อัลไซเมอร์". (2 กุมภาพันธ์ 2565). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.nationtv.tv/news/378862527>

รพีพรรณ รัตนวงศันรา มอร์ด. (15 กันยายน 2564). **ภาวะ Long COVID เมื่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่ได้อยู่กับคุณแค่นั้น ๆ.** สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/article/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%B0-long-covid-%E0>

รับพร ทักษิณวราจาร. (16 กุมภาพันธ์ 2565). **“Long COVID” ของฝากจากโควิด หลังติดเชื้อแล้วโควิดทิ้งอะไรไว้ให้เรา.** สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.pparam9.com/long-covid/>

รู้จักลองโควิด “Long COVID” อาการหลงเหลือหลังติดเชื้อโควิด-19. (ม.ป.ป.). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://vichaivej-nongkhaem.com/health-info/%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%8>

LONG COVID มีผลแค่ไหนกับโรคสมองและระบบประสาท. (ม.ป.ป.). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.bangkokinternationalhospital.com/th/health-articles/diseases-and-treatments/long-covid-affect-brain-and-nervous-system-diseases>

“อาการสมองเสื่อมถอย” พบในช่วง 1-6 เดือน หลังติดเชื้อโควิด-19. (3 กุมภาพันธ์ 2565). สืบค้น 5 เมษายน 2565 จาก <https://www.pptvhd36.com/health/news/53>

ภาพอ้างอิง

George, J. (2022). **Brain Changes Seen After Mild COVID Infection.** Retrieved April 5, 2022 from <https://www.medpagetoday.com/neurology/generalneurology/97532>